

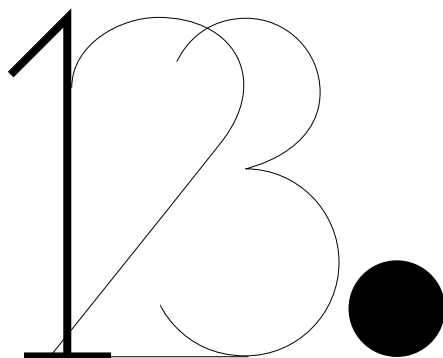
MIND THE GAP

Ett examensarbete från Business och Design

juni 2011

Högskolan för Design och Konsthantverk i
samarbete med Handelshögskolan
vid Göteborgs Universitet.

av Lena Åhlin
handledare Henric Benesch
examinator Henning Eklund och Maria Nyström

PRESENTATION

Med lika delar hybris och naivitet har jag gett mig in på att försöka definiera Dalslands identitet. Jag har genom ett identitetsarbete försökt integrera berättarteknik i designprocessen. Under 20 veckor har jag gett mig i kast med denna till synes omöjliga uppgift.

Rapporten är uppdelad i tre delar som alla har en lika stor del i det sammansatta resultatet. De fungerar att läsas var och en för sig, men tillsammans skapar de en helare bild av Dalsland och min process. Del ett "Mind the gap" innehåller teoretiska utgångspunkter där jag bland annat har tittat på identitetsbegrepp, på Cultural Planning och på berättelsens betydelse. I del två "Vägen dit" kan man läsa hur jag har använt mig av en narrativ metod och sammanlänkat den med designprocessen. Genom att arbeta parallellt med brevskrivning, samtal, intervjuer, workshops, resor och enkäter har jag skapat en fragmenterad bild av Dalsland silad genom mig. I del tre "Berättelsen om Dalsland" har jag arbetat med de berättelser som gör Dalsland till det landskap det är. Berättelser om och av folket som formar Dalsland.

Resultatet är en bild av Dalsland mitt i ett utvecklingssprång mellan brukssamhället och framtiden. Ett landskap med två sidor där den ena sjuder av initiativrikedom, medan den andra tycks präglas av lågt självförtroende med ett glapp mellan kommuner och invånare som verkar bli allt större. Min vilja är att detta arbete ska fungera som en öppning för diskussioner, en ögonöppnare som kan bidra till en fortsatt stärkt vilja i utvecklingsfasen.

Du har i din hand en designprocess, en konstnärlig betraktelse av verkligheten och en stundtals nyfiken undersökning av det skrivna och uttryckande ordet. Jag hoppas att det kommer att ge en givande och intressant bild av Dalsland och dess verklighet, genom mina ögon och min personliga uppfattning. Arbetet är främst riktat till dalslänningen men även för personer som har ett intresse i identitetsarbete, regionsutveckling eller är intresserade av designprocessen och hur den kan användas för att göra komplexa frågor mer lättillgängliga.

TACK !

Tack Dalslänningar för att ni delat med er av ert Dalsland!

Tack Henric Benesch för alla kloka råd!

Tack alla fina Business & Design studenter, ni har förgyllt min dag! Speciellt tack till David Joelsson och Sigrid Hellberg för all hjälp med problematisering och bollplankande.

TACK!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Presentation	2	17.3 Analys	52
Tack!	3	swot - Dalsland	54
Innehållsförteckning	5	swot - Ur Skog	55
Mind the Gap	6	17.4 Problemträd	56
1. Dalsland	7	17.5 Ifrågasättande och omformulering av projekt	56
1.2 Ur Skog	8	18. Utveckla - Rollfördelning	58
2. Frågeställning	9	18.1 Rollfördelning	58
2.1 Syfte	9	18.2 Sammanställning av material	58
3. Betrakta mellanrummet	9	18.3 Gestaltning	69
4. Vem är jag enligt dig? Identitet	11	19. Leverera - Handling	60
5. Att komma dit... ..	12	19.1 Handling	60
6. Förena olika världar - Cultural Planning	14	Berättelsen om Dalsland	
7. Plats	17	20 Drömmen och verkligheten	62
8. Kultur	19	21. Triljonärerna och det praktiska landskapet	64
9. En studie full av historier	20	22. Är jag förföljd av ett brudfölje?	72
9.1 Narratologi - Eller hur gör man då för att berätta dessa historier?	21	brev 1	75
9.2 Platsmarkandsföring och storytelling	21	23. Venedig?	81
10. Det här är Dalsland enligt mig	23	brev 2	85
11. Ur Skogs betydelse	26	24. Att sova med guldkorn	89
12. Dalsland, den dynamiska processen och utvecklingssprånget	27	25. Bingo!?	92
Vägen dit		26. En färgad samling	95
13. Collage	30	27. Ur gatan?	96
14. Narrativ metod	30	28. Något är det väl... ..	98
15. Designprocessen	32	29. Djur & natur	100
16 Upptäcka - Budskapet	33	brev 3	102
16.1 Budskapet	33	brev 4	104
16.2 Att bygga en grund	33	brev 5	106
16.3 Ungdomar	33	30. Fragment av en själ - en maskin som kräver samarbete	108
16.4 Kultur	36	Referenslista	112
16.5 Dalslands identitet	37	Internetkällor	113
16.6 Vad vet du om Dalsland? Enkätundersökning - bilden utifrån	37	Bilagor	
16.7 Dalsland en bild inifrån	40	Bilaga 1	118
16.8 Samtalssammanfattning	42	Bilaga 2	120
16.9 Intervju med kommunala tjänstemän	43	Bilaga 3	127
16.10 Sammanställning av intervju	43	Bilaga 4	138
16.11 Workshop	45	Bilaga 5	140
16.12 Sammanställning av workshopen	48	Bilaga 6	141
16.13 Observaion	50	Bilaga 7	145
17. Definiera - Konflikt	52	Bilaga 8	148
17.1 Konflikt	52	Bilaga 9	152
17.2 Projektkarta	52	Bilaga 10	154

MIND THE GAP

Det här är berättelsen om en process och om Dalsland, om glappet mellan akademien och mig och glappet mellan Dalsland och världen. Det är en studie i collageform där de små delarna skapar en helhet.

1. DALSLAND

Dalsland är ett litet landskap placerat mellan Värmland, Bohuslän och Västergötland. Många säger att Dalsland är ett Sverige i miniatyr. Dalsland kan stoltsera med Sveriges flackaste område, Dalsbosläätten och i de norra delarna har man Norrlandsterräng. Landskapet är fördelat på fem kommuner, Bengtsfors-, Dals-Eds-, Färgelandas-, Melleruds- och Åmåls kommun med ett invånarantal på 43062 [1] Under arbetets gång har det framkommit att det finns två läger i Dalsland, de som vill att de fem kommunerna ska slås ihop till en och de som inte vill det. Ett antal invånare har till och med ifrågasatt hela Dalslands existens.

Landskapet har under en längre tid haft ett näringsliv byggt på externt ägandeskap istället för ett lokalt entreprenörskap. På grund av detta har Dalsland ofta drabbats hårt av stora nedskärningar med en ökad arbetslöshet och utflyttning som följd. Under årens lopp har de stora näringarna varit pappersbruk och fordonskomponenter. Dalsland är idag ett landskap som lever av turistnäring (Johnson, 2008). I dagläget finns det många krafter i Dalsland som arbetar för att få ett fungerande näringsliv vilket dock kräver ökat samarbete och förankring i hela samhället.

Jag har valt att arbeta med Dalsland då det är en av Sveriges många glesbyggsregioner.

1.2 UR SKOG

Detta arbete är grundat på en önskan om en omvärldsanalys ifrån projektgruppen i *Ur Skog*. Arbetet är tänkt att fungera som en grund i deras fortsatta arbete med en varumärkesplattform.

Projektet Ur Skog vill uppmuntra till nya produkter hämtade från skogens material för att ge fler möjlighet till försörjning i Dalsland. Projektet vill också stärka varumärket Dalsland och dess profil som Sveriges sydligaste vildmark.

Projekt är initierat av Fyrklövern, vilket är en grupp bestående av fyra kulturinstitutioner i Dalsland. Dessa är: Dalslands konstmuseum, konstnärskollektivet Not Quite, konsthantverks- och designskolan Steneby och Halmens hus ett museum för halmslöjd. Fyrklövern hoppas på att skapa många tvärfackliga samarbeten mellan kultur, näringsliv, organisationer och samhället.

"Syftet med Ur Skog är att lyfta fram den designkompetens och de produktionsmöjligheter som redan finns. Förhoppningsvis skapa nya, samt att marknadsföra allt detta genom att ta fram en spännande kollektion produkter som signalerar trä... skog... vildmark stillhet... originalitet... ekologi... hantverksskicklighet... humor... ja... allt det som också kännetecknar landskapet Dalsland."
Bloggen Ur Skog Dalsland [2]

2. FRÅGESTÄLLNING

Hur kan man som designer genom ett identitetsarbete arbeta med berättande och berättelser?

2.1 SYFTE

Att visualisera utmaningar genom dalslänningars historier och lyfta fram en mångfald av identiteter i berättandeform, väl förankrade i dess kultur.

3. BETRAKTA MELLANRUMMET

Att placera sig in i fack efter hur du tänker eller känner är något jag alltid har haft svårt för. Istället för ett fack vill jag ge en bild av min kunskapsbakgrund. Jag startade min utbildningskarriär med en konstnärlig grundutbildning. Därefter förflyttades intresset till formen och skulpturen och sedan vidare till metallhantverk där intresset för människan växte sig starkare varav den naturliga följden för mig blev industridesignen. Jag fascinerar av det fokus industridesignern har på sin brukare, av samma anledning har jag nu fastnat för regionsutveckling och Cultural Planning. (Läs mer om Cultural Planning på sidan 15.)

Mitt förhållande till Dalsland är kluvet. Efter att ha bott där under två års tid, när jag studerade metallhantverk på Stenebyskolan har jag en både positiv och negativ bild av Dalsland. Detta kan vara såväl en fördel som en nackdel för

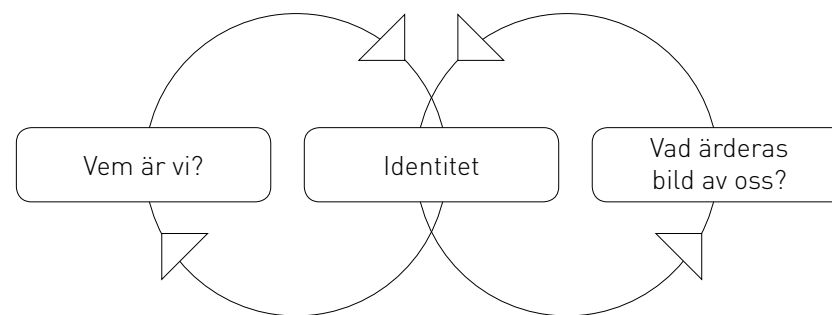
projektet. Jag har en till viss del förutfattad bild av Dalsland, uppdelat mellan konsthantverket och brukssamhället. I min bild av Dalsland löper dessa två sidor parallellt med varandra utan egentliga mötespunkter.

Jag är medveten om att min egen bakgrund som industridesigner, mina andra intresseområden samt mitt förhållande till Dalsland, påverkar allt jag observerar. Jag kan bara delge *min* bild av Dalsland och kan därför inte tala för någon annan när min bild är klar. Jag har under resans gång träffat en mängd människor som delgett mig sina historier och sina bilder av Dalsland, vilka jag sedan sammanställt. Min uppfattning om verklighet och sanning är att dessa är föränderliga och att de relaterar till den som säger eller tycker något. Det finns alltså många olika verkligheter och sanningar/uppfattningar om vad som är sant. Dessa varierar beroende på vem det är som betraktar eller befinner sig i dessa. Jag tror inte heller att jag kan ge en helhetsbild av de verkligheter som finns i Dalsland. Det är som att betrakta en scen med en mängd aktörer, det är svårt att ta in vad alla gör. Man får förflytta fokus från de olika aktörerna och ibland betrakta mellanrummet för att få uppfattning om vad som händer på scen. Det är så jag ser det.

4. VEM ÄR JAG ENLIGT DIG? IDETNITET

Utifrån frågorna; Vad tänker andra om mig? Vem är jag? skapade filosofen Georg Herbert Mead teorin *The social self* på 1910-talet, en teori för hur en individs identitet utvecklas. Han beskriver begreppen *mig* och *jag* (me and I) som i en självreflekterande dialog tillsammans skapar *jaget*. Ett logiskt och filosofiskt resonemang som i det stora hela går ut på att om andra talar om *mig* så måste *jag* finnas.[3]

Utifrån denna teori har Mary Jo Hatch och Majken Schultz tagit fram en modell som de presenterar i boken *Taking brand initiative* (2008). Modellen används för att underlätta den identitetsskapande självbilden på företag. Företagets *jag* definieras utifrån hur företaget uppfattar sig inifrån, det vill säga av företagets anställda och ägare. Företagets *mig* är hur företaget uppfattas utifrån, i första hand av konsumenter men även konkurrenter och allmänheten. I en ständigt föränderlig process skapar denna konversation företagets identitet. På samma sätt som en persons identitet hela tiden förändras beroende på vilka personer den möter, hur dessa reflekterar personen och hur personen bemöter deras bild.

Jag har utgått ifrån Meads teori *The social self* och Hatch och Schultz modell som underlag i arbetet med att identifiera Dalslands identitet. Genom att prata med folk som inte är boende i Dalsland och i vissa fall inte ens vet var Dalsland ligger, har jag kunnat skapa en bild av hur Dalsland uppfattas utifrån. Genom samtal med folk som bor i Dalsland har jag fått en uppfattning hur dalslänningen själv uppfattar Dalsland. Tillsammans skapar detta en identitet.

5. ATT KOMMA DIT...

För att utvecklas måste man titta bakåt för att se vad historien har att berätta. Detta för att kunna skapa nya förutsättningar och med detta nya historier som kan komma att berättas. Man brukar säga att det inte är målet som är det viktiga utan resan dit, det vill säga, vem är vi, var har vi kommit ifrån, vart vill vi och hur kommer vi dit?

Våren år 2010 gjorde jag i samarbete med tre klasskamrater ett projekt för Tjörns kommun. Projektet gick ut på att kartlägga kulturresurser i kommunen utifrån ungdomars perspektiv. I Tjörns kommun jobbade man med begreppet Cultural Planning som en metod för kartläggning av kulturresurser. Vi upplevde att kommunens uppfattning om kulturresurser i kommunen inte alltid stämde överens med ungdomarnas syn på deras ö, delvis på grund av bristfällig kommunikation mellan kommun och ungdom. Vi skapade

därför en kokbok med recept på hur kommunen skulle kunna kommunicera med ungdomarna. Idag fungerar kokboken som ett verktyg i kommunens utvecklingsstrategi och flera av recepten har nu blivit eller är på väg att bli verklighet. Vad jag tyckte var intressant med detta projekt är just begreppet Cultural Planning, där man kartlägger kulturresurser genom dem som lever i och brukar samhället. Istället för att det är några få människor på en kommun eller region som sitter och funderar ut utvecklingsplaner för samhället så är detta en metod som kommer underifrån, från folks önskemål och berättelser. På det sättet byggs en stabilare grund för fortsatt arbete inom kommunen eller regionen.

"Där kulturpolitik kan ha ett smalt fokusområde har Cultural Planning anpassat sig till ett större område. Det är viktigt att påpeka att Cultural Planning inte är planering av kultur utan en kulturell angreppsmetod av stadsplanering och utveckling. Innan man kan fatta stora politiska beslut för en plats måste man se helheten av platsen, se ett område som ett ekosystem där alla bitar är lika viktiga för helheten" (Ghilardi, 2001).

6. FÖRENA OLIKA VÄRLDAR - CULTURAL PLANNING

Cultural Planning kallas ofta en metod, men jag ser det mer som ett förhållningssätt. Ett förhållningssätt för insamling av information om samhället, medborgaren och dennes intressen, drömmar och önskningar.

Förr var en individs identitet mer knutet till en plats än i dagens samhälle. Idag är vi mer mobila, vilket jag tror gör det viktigt att en plats, kommun eller region värnar om sin identitet och stärker den för att folk ska vilja bo kvar, eller flytta dit. Cultural Planning handlar om att utveckla det som kännetecknar en plats för att därmed skapa en starkare identitet för platsen. Det är en metod som förenar och bryter gränser mellan den offentliga sektorn, det privata näringslivet och det civila samhället. Det är det unika i ett område som lyfts fram och får en ökad betydelse. (Lindkvist, Månsson & Bergman 2010)

Projektet *Ur Skog* är inget kommunutvecklingsprojekt men det är ett projekt som vill bidra till att utveckla en plats till det bättre. Jag tycker därför att det är ytterst relevant att använda sig av Cultural Planning som förhållningssätt. Att knyta ihop band som aldrig skulle mötas om man inte nyfiket granskar hela bilden. Att våga ifrågasätta och samtidigt bjuda in befolkning och politiker att diskutera svåra och stora frågor, häri ligger projektet *Ur Skogs* styrka. Jag menar att man genom att använda det förhållningssätt Cultural Planning har till kultur kan man täcka in många områden av samhället och inte enbart de som klassiskt räknas som

”finkultur”, det vill säga konst, dans, musik och teater. Att ha ett mer inkluderande kulturbegrepp är Cultural Planings stora styrka. Faran med Cultural Planning är tror jag, att benämna den som en metod vilket jag menar kan uppfattas som om det finns tydliga riktlinjer för hur ett sådant projekt ska gå till väga. Jag har ännu inte hittat några tydliga riktlinjer för hur ett arbete med Cultural Planning som metod ska gå till, men däremot har jag hittat frågor som stärker det förhållningssätt Cultural Planning har. Kronobergs län har tagit fram nedanstående frågor i sammanband med deras kartläggning av kulturresurser. Frågor jag själv har med mig i min analys av Dalsland.

Vilka erkända kulturresurser finns i området?

Vilka ännu ej kända kulturresurser finns i området?

Vilka kulturresurser kan komma att uppstå med rätt uppmuntran och planering?

Till vilken nytta kan var och en av dessa resurser vara för individers och områdets utveckling?

(Lindkvist, Månsson & Bergman, 2010, s. 81)

Cultural Planning kan ses som en länk mellan samhälle och kultur. Cultural Planning har sitt ursprung ur diskussionen om det offentliga rummet och frågan: Vem är det offentliga utrymmet egentligen till för? Genom att sammanlänka kultur och andra aspekter i samhället så som ekonomi och socialt liv, kan Cultural Planning bli ett instrument för att skapa

7. PLATS

nya utvecklingsmöjligheter för att skapa större helheter av samhället. (Ghilardi, 2001) I Dalsland är problemet inte det offentliga utrymmet vilket det finns gott om för alla, det är snarare bristen på kommersiella krafter i det offentliga utrymmet som ligger till grund för en del av Dalslands problematik. Jag ser det förhållningssätt som erbjuds i Cultural Planning som en möjlighet för Dalsland att skapa ett större utbyte mellan invånare, näringsliv och politiker. Ett sätt att faktiskt börja prata med varandra.

Ghilardi skriver att det är viktigt att uppmärksamma alla olika intressen i samhället och se det som resurser som berikar det mångkulturella samhället. Mångfald skapar en hållbar kunskapsnivå och en kulturell innovation som skapar möjligheter att generera ekonomisk vinst för alla.

I min kartläggning av Dalsland har jag fokuserat på dessa områden i sann "Cultural Planning anda":

Egna och andras bild av Dalsland

Den allmänna platsens attraktivitet – Är det vackert? Är det fult? Vilken känsla får man av att vara här?

Infrastruktur – Hur kommer man dit och hur tar man sig runt?

Historia, arkitektur, människan – Några utmärkande byggnader? Några speciella personer som representerar platsen? Finns det några speciella historier om platsen?

Ungdomar – Hur ser de på framtiden? Vad vill de?

Aktiviteter – vad finns här att göra?

Likhet med en människas identitet eller en organisations identitet så skapas platsens mening, det vill säga dess identitet och användbarhet, i socialt konstruerade relationer och nätverk. Människans syn på platsen är en mental föreställning som först ges mening i interaktionen mellan människa och platsen i likhet med identitetsskapandet. Det är en ständigt dynamisk process som kan variera flera gånger per dag beroende på vem det är som interagerar med platsen. (Ek & Hultman, 2007)

Vi definierar världen genom att sätta namn på saker och ting och platser. Vi placerar länder efter longitud och latitud i förhållande mellan här och där. Vi kan ibland tendera att se världen som en mosaik med tydliga gränsdragningar. Kartor ritas med specifika gränser och platser ges en tydlig egenskap. Detta synsätt kan skapa en illusion om att det finns tydliga geografiska skiljelinjer som skyddar platsens karaktär. En vanlig föreställning är att om denna gränsdragning överskrids av till exempel människor från andra länder skulle platsens kultur förstöras. (Ek & Hultman, 2007)

Jag tror, liksom Ek och Hultman, att man inte kan se en plats som en enskild geografisk storhet. Man kan betrakta alla platser som mötesplatser där sociala relationer, interaktioner och processer möts. Sociala och tekniska innovationer har gjort det möjligt för oss människor att

transportera oss snabbare och lättare genom tid och rum. En plats behöver inte längre vara en fysisk plats utan kan till exempel vara ett forum på internet. Ibland är det till och med lättare att umgås med någon på andra sidan jorden än människor som befinner sig i vår direkta närhet. En plats blir genom de tekniska innovationerna därför både lokal och global. Jag gjorde ett eget tankeexperiment för att se hur en plats kan förändras bara genom att uppmärksamma vad jag har runt omkring mig. Utan att lämna mitt skrivbord i Göteborg begav jag mig runt halva jordklotet. En morgon tog jag mig en promenad genom Moma i New York via Googles ny projekt googleartproject [4]. Liggandes bredvid mig på bordet hade jag apelsiner från Sicilien, lyssnade på musik från England och skrev på en dator ritad i Kalifornien och sammansatt i Kina. Varje dag interagerar jag med en mängd produkter, uttryck och händelser som får mig att närma mig en främmande kultur. Vad är då poängen med att dra dessa gränser i en global värld? Vi kan inte längre se platser som avskärmade ifrån varandra. Att föreställa sig en plats avskärmad från en annan hade kanske kunnat vara möjlig om vi inte hade något social kontakt över huvud taget. Varje plats blir en kontaktyta en mötesarena för en uppsjö av olika individer och historier. Vi definierar oss själv utifrån vårt förhållningssätt till platser. Ser vi platsen som en mosaikbit med tydliga gränser eller ser vi den som en länk i olika interaktionskedjor som skapar platsen?

Jag ser alltså platsen som en dels fysisk plats, en global plats sammanlänkad av produkter och människors olika kulturella bakgrund och som en mental plats vilket gör att den fysiska platsen varierar från individ till individ.

8. KULTUR

Är kultur begränsat till ett område? Är den regional, tillhör den nationalstaterna eller är den global? Hur påverkas kulturen på en plats av t.ex. händelserna i Egypten? Har Dalsland någon motsvarighet i USA, Indien eller Brasilien? Hur stor är egentligen skillnaden mellan Dalsland och Lappland? Glesbygd som glesbygd? Har Dalsland något som andra landskap inte har? Frågor som ska försökas besvaras under arbetets gång, om det går.

Den definition av kultur som Cultural Planning använder stämmer bäst in på den bild jag själv har av kultur. Det vill säga att kultur utgår ifrån individen och kan vara allt från lokala traditioner, dialekter, festivaler, ritualer till fritidssysselsättningar, mat, dryckesvanor och underhållning. Kultur kan också vara etniska och kulturella minoriteter, kunskaper inom tillverkningsindustri och tjänstesektor samt de produkter som produceras i samhället.

Jag har också fastnat för David Karlssons beskrivning av kulturbegreppet som följer. Karlsson är idéhistoriker och kulturskribent och var sekreterare i statens kulturutredning under en ettårsperiod med start hösten 2007.

Kulturpolitiken skiljer sig från andra politiska sakområden, eftersom kulturen är mer grundläggande än politiken. Den berör oss inte bara som medborgare utan också som mänskliga varelser. Konsten och kulturens alla uttryck och former hjälper oss att hantera liv och död, brist och kärlek, drömmar och förluster. De hjälper oss att bearbeta existentiella frågor och mellanmännliga relationer. De handlar om det vi har gemensamt, utan att det för den skull är omedelbart politiskt.
(Karlsson, 2010, s.12)

Kultur för mig handlar om familjegemenskap, om föreningsliv, fotbollsklubbar, favorit korvkiosken, det handlar om den populära ängen för brännbollsturnering. Det handlar helt enkelt om livet i största allmänhet.

9. EN STUDIE FULL AV HISTORIER

Jag har växt upp i en familj full av historier. Min pappa är skådespelare och har som yrke att berätta historier, jag är uppvuxen med att lyssna på dessa historier och värdesätter verkligen den förmågan en skådespelare har att försätta mig i en annan kontext. Min mamma arbetade under min uppväxt som arkeolog och tog på semestrarna alltid med mig och mina syskon på olika museer, hembygdsgårdar, gravfält och gravhögar, så att vi skulle få ta del av den historia som skapat den tid vi nu lever i. Dessa två olika historievärldar ligger till grund för mitt intresse för berättelser.

9.1 NARRATOLOGI - ELLER HUR GÖR MAN DÅ FÖR ATT BERÄTTA DESSA HISTORIER?

En historia bygger på att det är en eller flera som berättar historien och att det finns några som lyssnar. Historien måste vara intressant för att man ska kunna ta den till sig och skapa en djupare förståelse för något som dessförinnan varit okänt eller utforskat.

För att göra en berättelse intressant måste lyssnaren själv fylla i delar som saknas. Det är en dynamisk process och som lyssnare måste du på något sätt känna att historien är trovärdig. Inom berättarteknik brukar man använda tre olika sätt att övertala oss lyssnare. Det är genom etos, logos och patos. Detta innebär att historieberättaren skapar förtroende med mig som åhörare (etos), övertygar mig genom att vädja till förnuftet till exempel genom tabeller eller diagram (logos), och till sist övertygar genom att vädja till känslan (patos). (Axenbrant & Dennisdotter, 2008)

9.2 PLATSMARKNADSFÖRING OCH STORYTELLING

I boken *Platsen som produkt* (2007) betonas vikten och betydelsen av goda ambassadörer, människor som är stolta över den plats där de bor och verkar, vilka därigenom förmedlar positiva berättelser om platsen. Genom att göra den lokala befolkningen och näringslivet delaktigt i platsens marknadsföring blir den utåtriktade marknadsföringen legitimerad och därmed mer trovärdig.

Forskning har visat att berättelser stimulerar både den logiska och kreativa delen av hjärnan samtidigt. Detta innebär att vi kan förstå och tyda information nästan lika bra som om vi själva hade varit en del av händelsen. Forskare har kommit fram till att vi kan ta till oss tre gånger så mycket information om det berättas som en fabel eller anekdot istället för hårda fakta. (Axenbrant & Dennisdotter, 2008)

Storytelling är ett begrepp som idag används inom marknadsföring. Ett känt exempel på hur ett företag kan profilerar sig via storytelling är ICA som har skapat en story runt ICA-Stig och butikens anställda. Historien används dels för att ge konsumenten en känsla av samhörighet med företaget och det blir lättare att ta till sig budskapet om man kan hitta någon igenkänningsfaktor i företaget. Storytelling används också internt för att stärka sammanhållningen inom företaget alltså företagets jag. (Axenbrant & Dennisdotter, 2008)

I Dalslands är det dalslänningen som är företagets *jag* det är därför viktigt att stärka den interna sammanhållningen i Dalsland. Berättelser kan fungera som kittet mellan de boende i landskapet och gestalta landskapets kultur och värderingar. Man kan genom att berätta historier öka meningsskapandet för medborgarna vilket i sig är ett viktigt mänskligt behov. En historia behöver inte alltid vara positiv utan kan även ta upp saker som är mindre positiva för landskapet men där man har tagit lärdom av misstaget. (Axenbrant & Dennisdotter, 2008) Hur hittar man

ett landskaps unika värde? Några frågor man kan ställa sig skulle kunna vara; Vad är det Sverige skulle sakna om Dalsland inte fanns? Hur tror du andra uppfattar Dalsland? Vad är Dalsland för dig? Hur vill du att Dalsland ska vara? Varför ska Dalslands identitet förstärkas? Vad är viktigt med Dalsland? Dessa frågor ska jag försöka få svar på genom workshops och intervjuer med personer som bor i Dalsland.

10. DET HÄR ÄR DALSLAND ENLIGT MIG.

På vilket sätt kan man som designer genom ett identitetsarbete arbeta med berättande och berättelser? Min vilja är inte att berätta hela historien om Dalsland, den historia som finns att läsa i historieböcker eller andra böcker om Dalsland. Min vilja har hela tiden varit att använda den narrativa kraften i designprocessen för att förmedla en bild av Dalsland, en bild av en identitet som inte är fullständig men som definitivt ger riktlinjer och fingervisningar på hur den Dalsländska själen är. Jag tycker att jag har lyckats få fram en bild av Dalsland som stämmer överens med det material jag har fått in. Det är en fragmenterad bild som ger utrymme för egna tolkningar.

Är Dalsland unikt på något sätt? Om jag tittar på det stora hela så är det inte det. Det är ett oerhört vackert landskap, men som många har påpekat så är det ett Sverige i miniatyr. Det vill säga att det som finns i Dalsland finns att uppleva

på andra ställen i Sverige också. Så att bygga en identitet enbart på att säga att naturen är så vacker och unik blir ingen stark identitet och inget som man kan luta sig mot. Det som utmärker Dalsland extra mycket är bruksmentaliteten som genomsyrar hela samhället på gott och ont, människorna som bor i Dalsland och den kraft och arbetsamhet som jag har sett finns där. Vad som mer finns i Dalsland är en dålig självkänsla som gör att dalslänningen inte helt kan blomstra ut och vara sig själv. Det tar sig bland annat uttryck i den obefintliga marknadsföringen av Dalsland och genom de oerhört bitterljuva kommentarer om dalslänningar som jag fått av de jag mött i Dalsland. Det är dags för dalslänningen att ta tillbaka sin drivkraft och sitt självförtroende. Men hur? Som Ghilardi (Ghilardi2001) skriver är det viktigt att uppmärksamma olika intressen i samhället och se det som resurser som stärker och berikar det mångkulturella samhället, vilket bidrar till en hållbar kunskapsnivå där alla kan känna sig lika inkluderade. I Dalsland har jag funnit japanintresserade ungdomar, en stark rallykultur som genomsyrar alla samhällsklasser i Dalsland och influenser från Italien och övriga världen genom byggnadskonst. Jag har hittat aktiva pensionärer som gärna rör sig och motionerar. Jag har hittat naturen som användas flitigt av friluftsförälskarna och andra naturintresserade. Jag har hittat konsthantverk, starka hembygdföreningar och jag har hittat en stark Internetkultur inom bland annat spelindustrin. Vad jag mer har funnit är en stark misstro mot politikerna

och kommunerna i Dalsland. Allt för många beslut har fattats över huvudena på dalslänningar för att de ska ha förtroende för politiker. När ungdomar menar att de inte behöver fler dumhuvuden i politiken, när småföretagare inte längre orkar ta strid för sina idéer och tankar och hela tiden känner sig överkörda, för vilka arbetar politikerna då för? Ibland undrar jag om det finns parallella verkligheter i Dalsland. Vem lyssnar på vem är min fråga? Kanske är den upplevelse jag själv hade av Dalsland från början som uppdelad mellan konsthantverket och brukssamhället, en känsla som faktiskt finns genomgående i hela Dalsland och berör inte bara konsthantverket och brukssamhället men alla olika delar av samhällskulturen. Kanske är det så att de fem kommunernas brist på helhetssyn på Dalsland har bidragit till denna fragmenterade parallellt styrda värld? Det är frågor jag inte kan besvara, men som jag tycker är viktiga att diskutera. Hur mycket påverkar småkommunernas Dalsland den själ som finns där? Mitt förslag är att man i Dalsland sätter sig ner, öppnar ett forum för diskussion och verkligen undersöker för- och nackdelar med en sammanslagning av de fem dalsländska kommunerna. Ett forum där man bjuder in medborgaren till att delta i förändringsprocessen. Något som enligt min uppfattning inte görs idag. Dialog är A och O, en dialog som inte enbart bygger på kritik av politiker, idéer, tankar och genomförda projekt. En dialog som öppnar upp för samarbete, öppnar dörrar och bidrar till ett positivt samarbetsklimat.

Talar man med dalslänningen är identiteten ganska negativ och självkritisk, man har verkligen anammat jantelagen som en lag. Glesbygden överlag får ofta ta mycket kritik och negativ energi genom media och politiker. Ofta lyfts problematiken med glesbygden upp och de belyses sällan som områden med stor potential och utvecklingsmöjligheter. Det positiva som lyfts fram är ofta naturen och att det är lätt att få glesbygdsbidrag. Problemet med detta är att man inte tjänar pengar på naturen, den är tillgänglig för alla. Däremot skulle man kunna skapa turismmöjligheter i samklang med naturen för att få igång näringar i glesbygden. Exempel på sådana näringar kan vara Treehotel [5] i Harads vid Luleå älv uppe i Norrland. Den andra positiva delen är att det är lätt att få bidrag till projekt i glesbygden, däremot så är problemet ofta att de flesta projekt också dör ut så fort bidragspengarna är slut. Andra problem är bland annat infrastrukturfrågor. Hur mycket pengar ska man lägga på projekt i glesbygden utan att satsa på infrastruktur så folk och varor kan ta sig dit och därifrån snabbt och enkelt?

11. UR SKOGS BETYDELSE

Projektet *Ur Skog* kan inte hjälpa till att lösa de politiska problemen i Dalsland, vad de däremot kan göra är att hjälpa till att stärka det dalsländska självförtroendet. Om *Ur Skog* lyckas bygga ett starkt varumärke som inkluderar den dalsländska själen, kan detta komma att resultera i

att dalslänningens bild av sig själv förändras och därmed även omvärldens bild av Dalsland. Det kräver hårt arbete och engagemang och framförallt en vilja att genomföra ett varumärksbygge. Om man lyckas så kommer man dels att få fram produkter som dalslänningen känner sig stolt över men också ett Dalsland som framstår som ett landskap där sammanhållningen är stor och drivkraften hög.

12. DALSLAND, DEN DYNAMISKA PROCESSEN OCH UTVECKLINGSSPRÅNGET

Är kultur begränsad till ett område? Det är en av de frågor jag har ställt mig under mitt arbete, svaret är både ja och nej. Kulturen i sig är om man kan ge den ett eget värde inte begränsad, vilket Dalsland tydligt visat. Med influenser jag observerat från både Japan och Italien visar Dalsland att de har ett kulturliv med en global förankring. Men om man däremot kopplar kultur till individer och de människor som bor i Dalsland kan jag uppleva att det finns vissa bojor som håller kulturen fast. Bojor som relaterar till en plats identitet. En identitet skapad av ett samhälle som inte existerar i Dalsland på samma sätt som under brukstidens glansdagar. Det jag menar är att kulturen som kraft i Dalsland definitivt är global men att den har en så stark lokal förankring att den hålls tillbaka. Dalsland har tillsammans med omgivningen skapat sig en identitet som har sitt ursprung i sågverk och pappersbruk. En identitet som innebär att man gör det man blir tillsagd att göra och inte mycket mer. Vanan av att vara styrd av brukspatroner har idag blivit ersatta av att bli styrd av kommuner. Jag upplever det som om det har bildats ett

vakuum mellan brukens nedläggning och framtiden. Men att det finns en latent Gnosjöanda i Dalsland som behöver hjälp att komma upp till ytan. Modet att ifrågasätta sig själv som dalslänningen i viss mån gör genom att klaga på bruksmentalitet och litenheten tror jag är sund. Det är bara när man ifrågasätter sin identitet som man kan utveckla den. Jag tror att Dalsland står inför ett utvecklingssprång där många projekt och frågor ligger och bubblar under ytan. Precis som för en människa som ifrågasätter sin identitet och kämpar med förändringar så kan Dalsland och Dalslänningen kännas sig vilsna. Självförtroende sviktar ofta när man ifrågasätter sin existens och meningen med det man gör. Detta ifrågasättande är ofta en jobbig process men det kommer en dag då man helt plötsligt inser att detta är jag, detta kan jag, detta är meningen med livet. Att känna sig tillbakahållen, tung och ifrågasatt kan alltså vara ett positivt tecken för utvecklingen av Dalsland. Det kan vara första steget mot att hitta nya kulturresurser, som kan bli en del av historierna som berättas om Dalsland och därmed utveckla och stärka dess identitet. Det viktiga nu är att inte tappa fokus utan att orka fortsätta ifrågasätta. När man sedan står där stolt för att man orkade utveckla sig, hittade meningen och byggde upp självförtroendet är det dags för ett nytt språng. Det är då man tar ett nytt kliv in i en ny förändringsprocess, en dynamisk process som hela tiden pågår och som gör att vi utvecklar oss, företag, regioner, landskap, länder och världen.

Världens Ände

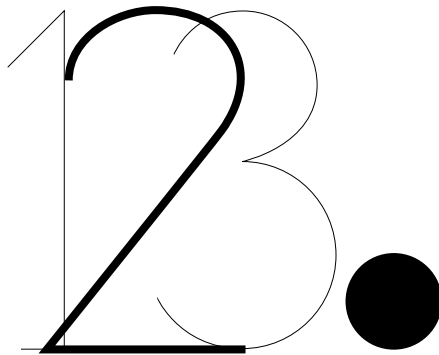

V Ä G E N D I T

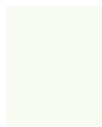
Ett examensarbete från Business och Design

juni 2011

Högskolan för Design och Konsthantverk i samarbete med
Handelshögskolan
vid Göteborgs Universitet.

av Lena Åhlin
handledare Henric Benesch
examinator Henning Eklund och Maria Nyström

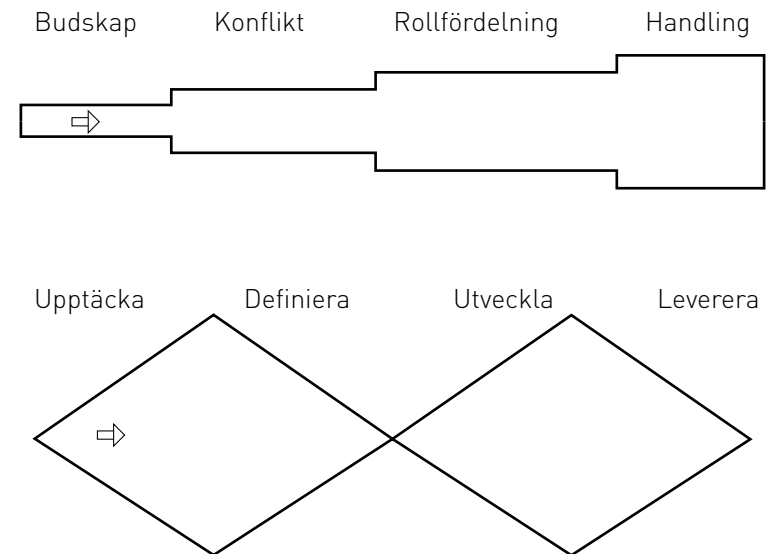
13. COLLAGE

När jag betraktar mitt arbetssätt ser jag det som ett collage av olika tankar, teorier, metoder, berättelser och bilder. Ett collage där alla delarna tillsammans skapar en helhet. De kan betraktas var och en för sig, men tillsammans skapa en mer hel bild som ger betraktaren ett större värde. Med de olika delarna vill jag kunna komma verkligheten närmare, men eftersom verkligheten uppfattas olika av varje individ kan jag aldrig gestalta den sanna bilden av verkligheten. Jag vill ge betraktaren en möjlighet att själv skapa sig en bild av Dalsland, eller en möjlighet att känna igen sig i det Dalsland jag presenterar. Det är en kritisk granskning av problemområden och en gestaltning som pekar på lösningar men som inte ger några absoluta svar.

14. NARRATIV METOD

Under en längre tid har jag varit intresserad av berättarteknik, hur man kan använda sig av den för att göra processer lättare att ta till sig. Hur kan jag integrera det i en designprocess? Aristoteles ska ha sagt att en berättelse ska vara uppbyggd med en tydlig början, handling och slut, något jag har valt att ta fasta på under mitt arbete. Under hela arbetet har jag använt en narrativ metod. De allra flesta historier är uppbyggda av fyra grundingredienser: Budskap – eller sensmoralen som det också kallas som är det moraliska påståendet som framställs i historien.

Budskapet ska av åhöraren förstås genom hela historien. Konflikt – Är drivmedlet i historien. Det är genom konflikten som historien tillkännager sitt budskap. Rollfördelning – Är en förutsättning för att vi som åhörare ska kunna sätt oss in i historien, vi vill som åhörare kunna identifiera oss med dess personer. Om konflikten är historiens kärna som budskapet förmedlas genom så är det genom rollerna i historien konflikten utspelas genom. Handling – När de tre ovanstående delarna är på plats i historien tar handlingen vid, den brukar oftast vara uppbyggd med en början, klimax och slut som i denna historia skulle kunna betraktas som teori, metod och berättelsen om Dalsland. (Johansen & Mossberg, 2006)

15. DESIGNPROCESSEN

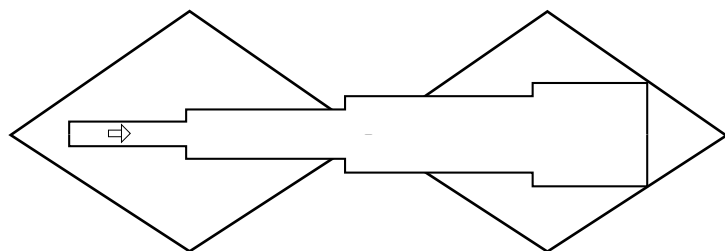
Med den narrativa uppbyggnaden som grund har jag valt att utgå ifrån designprocessen som Design Council [13] beskriver som en dubbel diamant. En process uppdelad i fyra faser:

Upptäcka – Den första fasen där problemet ska undersökas i förhållande till omvärlden. Här gäller att ha ett öppet sinne och få in så mycket material som möjligt som kan ha kopplingar till ditt problem.

Definiera – Den andra fasen handlar om att filtrera ner den information som har samlats in i fas ett. Analys av materialet för att definiera problematiker och eventuella lösningar.

Utveckla – I denna fas tar man fram lösningar på de problem som framkommit i fas ett och två. Man skapar en förståelse för problemen och tydliggör dessa för brukaren/kunden med eventuella konceptuella lösningsförslag.

Leverera – Överlämna en produkt som ska svara på de problematiker man fastställt under fas ett och två.

16. UPPTÄCKA - BUDSKAPET

16.1 BUDSKAPET

Budskapet är det moraliska påståendet som förmedlas genom hela historien. I detta arbete söks budskapet genom teori och materialinsamling om Dalsland.

16.2 ATT BYGGA EN GRUND

Genom litteraturstudier och internetkällor har jag byggt en grund både gällande teori och Dalsland. Det är här jag hämtat inspiration för fortsatt arbete. I det första steget fokuserade jag på att få en bild av Dalsland och de förutsättningar samt svårigheter som finns där. Utifrån ett statistiskt material gjorde jag en jämförelse mellan de fem Dalssländska kommunerna och andra små kommuner runt om i Sverige, från söder till norr. Resultatet av det visade att skillnaden mellan små kommuner inte är så stor, generellt sett kan man se att alla små kommuner har större utflyttning än inflyttning och arbetslösheten ligger på något över medel i jämförelse med resten av Sverige. Se bilaga 1

16.3 UNGDOMAR

Som jag nämnt tidigare arbetade jag våren 2010 med ett projekt för Tjörns kommun med fokus på kommunikation med ungdomar. Vad jag då lärde mig var att det finns en mängd information att hämta från ungdomar, de är ofta pigga på att

delar med sig av sina tankar och har ofta ett annat synsätt på problematik. Jag valde därför att även i detta projekt ha ett fokus på ungdomar i Dalsland. Det är ungdomarna som kommer att växa upp i Dalsland och förhoppningsvis då även skapa sig en ny och egen bild av Dalsland. Till skillnad från deras föräldrar och farföräldrar som växte upp under brukssamhället och var med när de stora bolagen lade ner sin verksamhet är det dagens ungdomar som får vara med och skapa sin egen framtid och sina egna förutsättningar. Samhället i dag förändras och i takt med det förändras även förutsättningarna för arbete. Den drivkraft som jag såg på ungdomsgårdarna var väldigt inspirerande och jag anser att den är en stor resurs för Dalsland.

För att kunna ge en så bred bild av Dalsland som möjligt har jag valt att inte utesluta någon målgrupp från studien och har haft som ambition att alla ska känna igen någon del av Dalsland när studien är klar.

Ungdomshuset Åmål

16.4 KULTUR

Jag genomförde en enkätundersökning av begreppet kultur och kulturresurser för att få en uppfattning om vad begreppen innebar för gemene man. Ansågs begreppen innebära "finkultur" det vill säga dans, teater, konst och musik eller inkluderar begreppen hela samhället och dess olika aktiviteter? Resultatet visar att de flesta har en ganska bred uppfattning av kulturbegreppet och anser att det i princip omfattar hela livet och allt vad vi människor företar oss i likhet med det synsätt som Cultural Planning har på kulturresurser. Nedan är en del av de svar som kom in, det fullständiga svaren finns att läsa i bilaga 2.

- Vad tänker du på när jag säger kultur?
- Vad är kultur för dig?
- Vad är en kulturresurs?

"Mycket! Allt från opera till wrestling. Ett uttryck för begåvning, intressen, passion som andra människor tillåts ta del av."

"Kultur är människans bränsle. Utan kultur finns det inget jag."

"Film, litteratur, dans, teater, den så kallade finkulturen är det första som dyker upp i mitt huvud. Men för mig är kulturen så mycket mer när jag tänker vidare. Det är KITTET mellan olika saker, kan vara livsstil, alla fritidsaktiviteter, företagskultur?"

"Allt mellan historiska seder, bruk och metoder

det vill säga landskapsdräkter, snickarglädje och brödrecept till digital konst som facebooksevents och animation. Det ska nog ha en social betydelse, ett sammanhang för mer än en person och på samma gång en individuell mening."

16.5 DALSLANDS IDENTITET

Det har tidigare gjorts försök att precisera Dalssländs identitet, Dalssländs turistförening har gått ut med "Dalssländ vilt och vackert" [7] som en stark identitetsskapande slogan. Genom att utgå ifrån Meads teori *Social self* och Hatch och Schultz organisationsteori har jag valt att undersöka hur folk ser på Dalssländ utifrån.

16.6 VAD VET DU OM DALSLÄND? ENKÄTUNDERSÖKNING - BILDEN UTIFRÅN

När jag inför detta projekt pratade med folk om Dalssländ fick jag ofta svaret; Dalssländ, var ligger det? Med detta som grund skickade jag på nätet ut frågeenkäter om Dalssländ. Jag valde att ställa öppna frågor så personerna som svarade på enkäten kunde brodera ut sina svar, den enda fråga som kunde besvaras med ett ja eller nej var frågan om man hade varit i Dalssländ. Frågorna var;

- Vad tänker du på när jag säger Dalsland?
- Vad vet du om Dalsland? Vad är din bild av Dalsland?
- Har du varit där? Vad gjorde du där i så fall?

Enkäterna skickade jag ut på Facebook och bad även vänner skicka det vidare bland sina vänner för att få en så bred spridning som möjligt. Jag gjorde även ett massmail-utskick på HDK:s mail. Detta var ett effektivt sätt att snabbt få in svar och en mängd information. De fullständiga svaren finns i bilaga 3, nedan finns en kort sammanfattning.

Vad tänker du på när jag säger Dalsland? 87 svar.

Natur 55%

Dalsland? Dalarna, Norrland Värmland? 16%

Glesbygd, landsbygd och bönder 15%

Hantverk 12% varav 80% av dessa tänker på Stenebyskolan

Vad vet du om Dalsland? Vad är din bild av Dalsland?
87 svar.

Natur, skog, dalar och kanal 29%

Dalsland? 29%

Negativ bild av Dalsland som avbefolkningsbyggd, deprimerande, lågutbildat och hög arbetslöshet 24%

Hantverk 9%

Har du varit där? Vad gjorde du i så fall? 88 svar

Har inte varit i Dalsland 30%

På genomresa 23%

På semester, paddlat, bad och sol 17%

Hälsat på vänner, gått eller besökt Stenebyskolan 19%

Bor i Dalsland idag 8%

Ett citat från undersökning - Är detta Dalsland?

"Dals ed och Bengtsfors... vad gör man där? Kör bil och äter korv. Med bröd. Super gör man ju också såklart. Har man familj så bor man i ett gult hus från -72, heltäckningsmatta i källaren. Brun. Uppstoppade djurhuvuden pryder vardagsrummet. En stor älg, jättemånga rådjur. Men där äter man bara om det kommer riktigt fint besök, men det gör det sällan. Det skulle i så fall vara prästen som kommer förbi när någon fyller jämt. Troligtvis 60. Frysbox snarare än vanlig frys, vedeldad panna och en cheva i garaget. Bilen är ett hobbyprojekt för vinterns mörka kvällar. Farsan är förman på bruket, mor jobbar inom vården. Barnen flyttar efter studenten till Karlstad för att söka lyckan och jobben"

Det visade sig att de flesta som inte känner till Dalsland ändå har en bild av Dalsland som ett landskap med vacker

natur. De som kände till Dalsland har även de en bild av Dalsland som ett landskap med vacker natur men med sociala problem så som arbetslöshet, bruksmentalitet och dåligt självförtroende. Många förknippade Dalsland med konsthantverk, vilket kanske är lite färgat av att jag skickade ut enkäterna på HDK:s mail och bland mina vänner som genom mig eller själva har en anknytning till Stenebyskolan.

16.7 DALSLAND EN BILD INIFRÅN

För att få en bild av Dalsland inifrån så skrev jag ett brev till Dalslandsbor där jag bad dem ge mig sin bild av Dalsland (se bilaga 4). Min tanke med brevet var att skapa en dominoeffekt som ett kedjebrev eller ett pyramidspel. Jag bad person ett att ge mig namn på person två att skicka brevet till, person två skulle sedan ge mig namnet på person tre och så vidare. På så sätt skulle det hela brodera ut sig som ett träd av historier om Dalsland som skulle vara sammanlänkade av dessa personers relationer till varandra. Jag ville dels undersöka min tanke om plats (se sidan 18) och hoppades att jag skulle få in brevsvar som skulle visa på en plats förändring beroende på vem det är som betraktar eller berättar om platsen. Skulle samma plats/bild omnämnas av olika personer och hur skulle detta påverka bilden av platsen? Jag ville också med brevet snabbt och enkelt få in dalslänningarnas bild av Dalsland.

Jag har delat ut ca 250 brev, dels till personer jag mött fysiskt, lagt i brevlådor samt mailat ut till folk som jag har fått tips om via Ur Skogs ledningsgrupp. Detta har visat sig vara en återvändsgränd, av 250 brev har jag endast fått in tre svar. Orsaken till varför jag inte fått in fler svar kan vara många, en av dem är nog att det är en för krävande metod för mottagaren av brevet att genomföra. Att kräva så pass mycket engagemang av personer man inte har en personlig relation till är nog att begära och önska för mycket.

På ett seminarium uppe i Dalsland delade jag ut 100 nya reviderade brev (se bilaga 5). Jag förkortade ner innehållet och ändrade innehållsföljden så att det skulle bli tydligare vad det var jag bad om. Istället för att maila mig kunde man välja skicka ett mms istället. Av detta brev fick jag in ytterligare två svar. Brevsvaren finns att läsa i *Berättelsen om Dalsland*.

Parallellt med brevet och enkäten var jag uppe i Dalsland och träffade folk. Jag har pratat med personer som arbetar med ungdomsverksamhet, personer i butik, cafépersonal, deltagare i stickcafé, Ur Skogs ledargrupp samt ungdomar. Jag valde att prata med småföretagare eftersom jag har varit ute efter småskaligheten och närheten till Dalsland. Jag hade också för avsikt att undersöka den lokala drivkraften som jag tror finns extra mycket i små företag i avbefolkningsregioner.

16.8 SAMTALSSAMMANFATTNING

I Dalsland är närheten till storstäder och naturen påtaglig, det är inte bara skogen som ses som en resurs utan även vattnet och skärgården i Väneren. Det är ett driftigt företagsklimat som ibland kan ge det gamla brukssamhället lite skrämselficka. Det råder i vissa delar en något uppgiven stämning över att brukssamhället inte längre är lika livaktigt, samtidigt råder också en stor nyfikenhet på livet och gränser mellan länder suddas ut genom internet.

Dalsland är ett kulturellt landskap med stort konstintresse, hantverksintresse och musikintresse. Ungdomarna har en större nyfikenhet på livet utanför Dalsland och utnyttjar flitigt de vägar ut ur Dalsland som finns utan att för den sakens skull behöva lämna Dalsland.

Dalsland är ett landskap som tar tag i sina egna problem och arbetar aktivt med att förbättra situationen för sig själva. Men därifrån till att få alla att arbeta åt samma håll kan ibland upplevas svårt. Kommunen vill en sak, företagarna en annan vilket har bidragit till att företagarna har tagit saken i egna händer och dragit ihop egna samarbetskvällar för att göra det så bra som möjligt för sina kunder och sig själva.

Det är lätt att köra på i gamla hjulspår, svårt att vara innovativ och nyskapande när man känner att luften har gått ur en. Kanske behövs det bara en attitydförändring i hela Dalsland att utnyttja de personer som faktiskt vågar möta motgångar och vända till positiva effekter. Se bilaga 6.

16.9 INTERVJU MED KOMMUNALA TJÄNSTEMÄN

Hur ser kommunerna på Dalsland, vad är deras bild? Jag genomförde intervjuer med tjänstemän ifrån de fem kommunerna i Dalsland. På begäran från tjänstemännen jag pratat med har jag inte skrivit ut några namn eller yrkestitlar. Frågorna jag utgick ifrån följer här nedan. Under samtalets gång ställde jag följdfrågor för att fånga upp trådar.

Vad är det bästa med Dalsland?

Om du skulle förbättra något vad skulle det vara då?

Vad önskar du skulle finnas i Dalsland som inte finns idag?

Hur arbetar ni i kommunen för att genomföra dessa förändringar?

Hur ser samarbetet med de andra Dalsländska kommunerna ut?

Utflyttningen är ganska hög ifrån Dalsland, hur gör ni för att få folk att flytta dit?

16.10 SAMMANSTÄLLNING AV INTERVJU

Den vackra naturen lyfts fram som det bästa med Dalsland. Ett varierande landskapet gör att det alltid finns nya saker att utforska.

Alla önskar bättre marknadsföring av Dalsland både internt och utåt. Att våga slå på stora trumman och verkligen visa att man finns och att man kan en massa saker.

16.11 WORKSHOP

Många lyfter fram fördelen med små kommuner eftersom leden är mycket kortare och man har större möjlighet att påverka beslut i små kommuner. Men detta resulterar i en baksida av att kommunerna har små ekonomiska medel att röra sig med. Därför tror många av de jag pratat med på en sammanslagning av de fem kommunerna för att få en större budget och ett bättre samarbete där man kan ta gemensamma beslut och ha en enad front utåt i all kommunikation.

Det lyfts fram att det idag finns fungerande samarbeten med kommuner utanför Dalsland så som mellan Åmål och Säffle, Mellerud och Vänersborg och mellan Färgelanda och Uddevalla.

Det samarbete som idag finns mellan de fem kommunerna är inom miljöfrågor och infrastrukturfrågor. Önskan finns om att få till fler samarbeten framöver. Man menar att det är nödvändigt om man vill att Dalsland som landskap ska överleva. Se bilaga 7.

ett bra sätt att arbeta med att få in en mängd information på är genom workshops. Oftast har man workshops för att komma fram med nya idéer och lösningar på ett problem genom olika idégenereringsmetoder. Jag valde att inte utgå ifrån ett problem i denna workshop, utan utgick istället ifrån min tanke om plats och identitet (se sidan 18). Jag ville undersöka om det fanns kopplingar mellan Dalsland och olika kulturer och om det fanns några tydliga gränsdragningar i Dalsland. Jag betraktade workshopen mer som en massintervju där personerna tillsammans försöker besvara frågor om Dalsland och den dalsländska själen och identiteten.

Workshopen kallade jag *Dalslandpost-it jam*, med anspelning till musikens värld där man ofta samlas för att *jamma*, spela tillsammans för att skapa ny musik. Med referenser till Hiphop musikens värld där det är brukligt att *sampla* någon annans musik, det vill säga att låna rytmer, melodier eller textslingor för att förstärka och förgylla sin egen musik ville jag undersöka ifall Dalsland hade "samplat" någon annan kultur. Jag genomförde workshopen på Gårn' i Bengtsfors, en välbesökt och högt uppskattad ungdomsgård med i genomsnitt ca 60 besökare per kväll. Workshopen ägde rum kvällen efter den stora övernattningen på ungdomsgården, det var sportlov och ungdomarna var milt sagt väldigt uppspelta. Deltagarna var tre pojkar och fyra flickor.

Oftast kan en plan och idé te sig fenomenal på papper och i huvudet, det var så jag såg på detta workshopsupplägg,

något som jag verkligen trodde på och gör fortfarande. Den entusiasm ungdomarna hade över att det kom en ny person till Gårn' och den uppspelade sportlovsstämningen förändrade delvis upplägget i workshopen. Ibland får man bara finna sig och improvisera för att få ut mesta möjliga av situationen. Jag plockade bort musiken och de referenser jag hade till musikens värld, istället fick ungdomarna fokusera på det som är bra och dåligt med Dalsland och hur man kan vända det negativa till något positivt. Därefter fick de beskriva Dalsland som en person för att jag skulle få en uppfattning om den mentalitet som de anser råder i Dalsland. Vilka egenskaper skulle personen ha? Vilken ålder? Vad jobbar den med? Kön? Alla tankar och idéer skrevs ned på post-it lappar som sedan sattes upp på ett stort papper. Jag hade tänkt att de skulle arbeta individuellt eftersom jag av erfarenhet har märkt att det ibland kan vara svårt för en del att göra sin röst hörd. I denna grupp var detta inget problem, alla var trygga med varandra och det hela blev mer som en gemensam brainstorming alternativt samtal.

16.12 SAMMANFATTNING AV WORKSHOPEN

Precis som de jag tidigare har pratat med nämner ungdomarna naturen som något av det bästa med Dalsland. Istället för närheten till storstaden så tycker de att det är bra att det är långt till storstaden, de gillar småskaligheten i Dalsland. De är stolta och tycker att det är coolt att det inte finns några rödljus i Dalsland.

Jag får bilden av att dessa ungdomar njuter av den närhet de har till varandra och till sina vänner, de gillar varandra och har stort utbyte sinsemellan. En bidragande faktor till detta tror jag är den högst uppskattade fritidsgården som fungera som ett nav för dessa ungdomar att leva sina liv runt. De har en övergripande positiv bild av Dalsland.

Den negativa bild de har av Dalsland är i största utsträckning det som kommer utifrån i form av för många turister, för många tyskar och för många sjukpensionerade norrmän. Att det finns få arbetstillfällen i Dalsland ser de också som negativt. Klassiska klagomål förekommer även i Dalsland som på andra ställen, dåliga lärare, dålig kollektivtrafik och dåligt med fritidsaktiviteter.

Hur skulle de vilja göra för att vända det negativa till det bättre? Här valde de den enkla vägen och vände bara på problematiken, bättre busstider, bättre lärare, mindre tyskar och så vidare. Det som var lite mer ingående var ett önskemål att de ville få in fler vettiga personer i politiken, men hur man skulle locka dessa vettiga människor kunde de inte svara på. De hade ett ungdomsråd i Bengtsfors som en del av workshopdeltagarna var med i.

Personen Dalsland som ungdomarna målar upp beskriver de som en klassisk Bengtsforspappa. Han är dumsnäll, gillar dansband, trevlig, familjekär, industriarbetare och fördomsfull. Jag fastnar för beskrivningen familjekär, jag får en bild av att Dalslänningen gillar sig själv, inom alla familjer så får man vara självkritisk men om någon utifrån kommer och kritiserar så bildar man en enad front och helt plötsligt är allt man förut kritiserat hur bra som helst.

Jag frågade även ungdomarna vad de ansåg om en eventuell hopslagning av de fem kommunerna. Det rådde absolut ingen tvekan över svaret, kommunerna ska absolut inte gå ihop *"Vi behöver inte fler dumhuvor, vi behöver vettiga människor som jobbar i kommunen"* sa de.

Deltagarna såg en eventuell hopslagning av kommunerna som en direkt negativ konsekvens för Bengtsfors. De menade att om det skulle bli så, så är det Åmål och Ed som kommer få alla resurser och alla eventuellt nya aktiviteter.

Jag har valt att inte ha fler workshops än den jag hade på Gårn', eftersom jag hade fler idéer jag vill prova och hade en mängd material att sammanställa ifrån workshopen, enkäter, brev, samtal och intervjuer.

16.13 OBSERVATION

Min utgångspunkt i Dalsland har varit från Stenebyskolan, ett område jag känner till väldigt väl. För att vidga mina vyer och få en så bred bild av Dalsland som möjligt lånade jag en bil och gav mig ut på de Dalsländska vägarna. I fem dagar körde jag runt i Dalsland för att få en bild av hur det ser ut och känns. Resan runt Dalsland dokumenterade jag i text och bild. Vid varje stopp jag gjorde skrev jag ner mina tankar och känslor för platsen eller det jag nyss hade upplevt. Jag har betraktat det utifrån mina egna intresseområden och den förkärleken jag har för det gamla och slitna, jag fascineras av det övergivna och förfallna. Här skapas fantasier och berättelser om hur samhället en gång såg ut när bruken var i gång och verksamheten blomstrade.

På min resa genom Dalsland har jag även haft en del fasta mål, besöksmål hämtade ur turistbroschyrer eller platser som jag fått tips om genom personer jag mött. Som komplement till dessa förutbestämda mål har jag varit noga med att jag ska följa de impulser och ingivelser jag får längs vägen. Såg jag en intressant skylt så var jag tvungen att svänga ner där för att undersöka saken närmare. Jag har en föreställning om att slumpen och det oförutbestämda alltid kan vara viktigt i arbeten, att inte alltid ha en utstakad plan om vart man ska utan bara följa det man finner intressant för stunden. Min tanke var att denna spontanitet skulle föra mig in på nya spännande äventyr och ge mig en friare bild av de intryck jag fick på vägen. På grund av isiga vintervägar begränsades min rörelsefrihet något i Dalsland men jag har i möjligaste mån ändå följt min spontanitet.

Dalsland center

17. DEFINIERA - KONFLIKT

17.1 KONFLIKT

Konflikten är drivmedlet i historien den som för historien och budskapet framåt. Konflikten kan vara ren fysiskt men kan också vara mer abstrakt där det mer handlar om att komma över mentala hinder för den fortsatta historien.

17.2 PROJEKTKARTA

Projektkartan har jag använt för att göra en tydligare bild för mig själv över projektets olika delar och det material jag har samlat in. Det är ett första steg i analysen och underlättar det vidare arbetet. Här ser man kopplingar mellan olika delar av projektet och vilka delar som inte alls hänger ihop och kanske därför bör uteslutas eller ges en större betydelse. Här kan man också tydligt börja ana de motsättningar som finns i projektet. Se bilaga 9.

17.3 ANALYS

Kontinuerligt i projektet har jag analyserat materialet jag har fått in. Ställt materialet mot varandra och analyserat utifrån positiva och negativa glasögon. Jag har sökt efter likheter och olikheter i materialet för att få en nyanserad bild.

Under analysen har jag även försökt besvara frågorna som Kronobergs län har tagit fram i sitt arbete med Cultural Planning (Lindkvist, Månsson & Bergman, 2010, s. 81) Vilka

kända kulturreсурser finns det i området? Vilka ännu ej kända kulturreсурser finns det i området? Vilka kulturreсурser kan komma att uppstå med rätt uppmuntran och planering? Till vilken nytta kan var och en av dessa resurser vara för individers och områdets utveckling?

Jag gjorde även en swot-analys, det vill säga jag tittade på styrkor, möjligheter, svagheter och hot som finns i både Dalsland och Ur Skogs.

SWOT - DALSLAND

Styrkor

- Litet landskap
- Brukssamhälle
- Finns stor drivkraft på många håll i landskapet
- Läget
- Naturen

Möjligheter

- Få invånare – lättare att nå ut
- Naturen
- Utnyttja kommunförbund för ökat medborgarinflytande
- Finns stor drivkraft på många håll i landskapet

Svagheter

- Bruksmentalitet
- Dåligt självförtroende
- Glesbygd
- Att drivkraften motarbetas
- Dålig infrastruktur
- Dålig marknadsföring bara vissa delar av Dalsland marknadsförs av turistbolaget
- Dåligt samarbete och ingen koordination

Hot

- Jantelagen
- Utflyttning
- Säsongsbundet till sommaren
- Att samarbeten utanför kommungränserna tar över samarbetsmöjligheterna inom landskapet

SWOT - UR SKOG

Styrkor

- Integrerar hela Dalsland
- Representanter från tre kommuner inom Fyrklövern
- Fyra individer med olika infallsvinklar och nätverk

Möjligheter

- Integrerar hela Dalsland
- Representanter från tre kommuner inom Fyrklövern
- Fyra individer med olika infallsvinklar och nätverk

Svagheter

- För lite tid
- Svag styrgrupp
- Svag vision
- Dålig kommunikation
- Konkurrens mellan de olika kulturinstitutionerna
- Integrerar inte med hela Dalsland

Hot

- Pengarna tar slut
- Man lyckas inte förankra varumärket hos Dalsslänningen vilket gör att visionen för hela projektet faller.
- Vem ska äga Ur Skog?

17.4 PROBLEMTRÄD

Utifrån swot-analysen tog jag fram ett problemträd, ett träd som illustrerar de kopplingar och antagande som projektet vilar på. I detta projekt är utgångspunkten i problemträdet *Ur Skog* och Fyrklövern. Jag har sedan valt att lägga in mig själv som ett slags filter då det är genom mitt synsätt allt filtreras ner till dessa två grundpelare. Stammen i trädet illustrerar grunden i projektet, vidare upp i kronan finns olika beröringspunkter som på ett eller annat sätt påverkar projektet. Ju högre upp i trädet man kommer ju längre beröringskopplingar finns det, men därmed inte sagt att de inte är lika viktiga och kan i slutändan antingen hjälpa eller stjälpa projektet. Se bilaga 10.

17.5 IFRÅGASÄTTANDE OCH OMFORMULERING AV PROJEKT

Att ständigt ifrågasätta, utvärdera och omformulera sitt projekt är något som jag arbetat aktivt med genom hela processen. Jag har ofta stannat upp och ställt mig frågor som; Vad är syftet med projektet? Vad får *Ur Skog* ut av det? Vad får jag ut av det? En ständigt pågående process och ett problematiserande av identitetsbegrepp, kulturbegrepp, design, konst, berättelse och min egen process.

En givande och nyttig övning genomförde jag med två av mina klasskamrater som precis som jag tycker att det är bra att få nya infallsvinklar i projektet. Tillsammans under

en halvdag hjälptes vi åt att distansera oss till projekten genom abstrakt fingermåleri och moodboards. Tillsammans hjälptes vi sedan åt att försöka hitta den egentliga kärnan i projekten utifrån detta material. Utifrån denna halvdag omformulerade jag sedan min frågeställning och syftet med projektet, jag hade fått hjälp att verkligen hitta det jag var ute efter med projektet bara genom att låta någon annan försöka beskriva och problematisera det jag arbetade med.

18. UTVECKLA -ROLLFÖRDELNING

18.1 ROLLFÖRDELNING

En rollfördelning är viktig för att åhöraren ska känna igen sig i historien. Jag har valt att fördela rollerna i min historia om Dalsland som nedan. En rollfördelning som antagligen kommer se annorlunda beroende på vem som återberättar historien. I min historia är;

- Skurken → Dålig marknadsföring, bruksmentaliteten och dåligt samarbete
- Givaren → Dalslänningen som bidragit med material till historien
- Hjälparen → Jag i form av historieberättaren
- Den eftersökta personen → Dalsland & dess själ
- Sändaren → Fyrklövern
- Hjälten → Ur Skog varumärket
- Den falska hjälten → Jantelagen - att vara modest är ingen dygd

18.2 SAMMANSTÄLLNING AV MATERIAL

Genom analysen och omformulerande av projektet har jag kommit fram till vilket material som ska presenteras. Jag har hittat beröringspunkter i materialet som stärker det som många lyfter fram som Dalsland. Min vilja har varit att ta med allt material jag har fått in om Dalsland, material som genom analys har kokats ner till en mer lätthanterlig massa som lättare går att få in i det narrativa formatet.

18.3 GESTALTNING

För mig är gestaltning inte slutprodukten, produkten som ett resultat av en föreliggande process, den fysiska formen, för mig är gestaltning helheten. Det är hela processen från problembeskrivning och förhållningssätt till det skrivna ordet och de valda teorierna. Det är på vilket sätt man tar sig fram, det är en diskussion en sammanställning och en bild för hur jag har tänkt. Det innebär för detta exjobb att gestaltningen är hela processen, det är rapporten, observationerna, de visuella uttrycksformerna, det är mina tankar i kombination med andras. Gestaltning är ramarna runt projektet, det är den röda tråden som får alla bitar att falla på plats. Gestaltning för mig handlar om att göra folk uppmärksamma på en problematik genom en narrativ process.

19. LEVERERA - HANDLING

19.1 HANDLING

När budskapet, konflikten och rollfördelningen är på plats är det dags för handling. Handling brukar vanligtvis vara uppbyggt med en början, klimax och ett slut. I detta arbete är teoridelen inledning, metoddelen klimax och Berättelsen om Dalsland slutet. Men som jag tidigare nämnt kan man välja att läsa varje del för sig, man får dock en större upplevelse av historien om man läser alla tre delar. Det har hela tiden varit min intention att inte dela upp slutprodukt ifrån teori och metod, jag vill att alla dessa tre delar ska ha ett lika stort värde för läsaren.

Titta in hos mig!
Jag - en vilokur från
Håfreströms Bruk i Åsensbruk -
är nu ute på egen hand.

Stod en gång på Bruket
vid Arkmaskin nr 11
men Bruket lades ner och
Älvan fick fara sin väg till England...

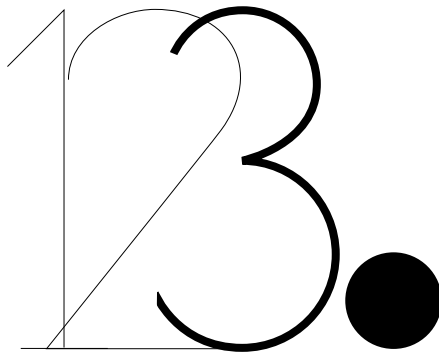
Många kallar mig Tingelingkuren
eftersom jag stod så nära Älvan..

BERÄTTELSEN OM DALSLAND

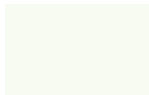
Ett examensarbete från Business och Design

juni 2011

Högskolan för Design och Konsthantverk i samarbete
med Handelshögskolan
vid Göteborgs Universitet.

av Lena Åhlin
handledare Henric Benesch
examinator Henning Eklund och Maria Nyström

20. DRÖMMEN OCH VERKLIGHETEN

Någonstans mellan dröm och verklighet kliver jag på bussen till Dalsland 7.10. Tre timmar och ett byte senare befinner jag mig fortfarande i stadiet mellan dröm och verklighet. Jag har varit här förut, stått där jag står, utslängd mitt i skogen vid macken i Brohögen. Det var sju år sedan då jag gick på Stenebyskolan i Dals Långed. Det var en tid då jag kallade Dalsland mitt hem och att jag skulle åka hem när jag var på väg dit. Nu känns allt så främmande men ändå välbekant. Jag har samma känsla som när man precis vaknat upp ur en dröm och inte vet om man fortfarande drömmer eller är vaken. Jag står här en stund i snön och känner mig väldigt liten jämfört den höga skogen i väntan på nästa buss som ska ta mig hela vägen fram till Dals Långed.

Då levde vi, jag och mina skolkamrater i vår egen skyddade värld på skolan i Dals Långed. Jag kan minnas att det ibland gick flera dagar innan vi tittade på nyheter eller läste tidningen eftersom vi var så inne i vår egen värld. Kontakten med övriga dalslänningar var i princip obefintlig och sträckte sig till tjejköpen på konsum som vi handlade av. Vi levde i vår bubbla avskilda från den närliggande kontexten, men med så mycket bättre koll på vad som hände i storstäderna, filmerna vi gick miste om, utställningarna vi inte såg annat än i tidningar. Vi var ändå väldigt nöjda med det livet vi hade där tillsammans. Nu är jag alltså tillbaka för att kartlägga Dalsland och för att hitta den dalsländska själen.

21. TRILJONÄRERNA OCH DET PRAKTISKA LANDSKAPET

Genom bussfönstret på väg upp studerar jag det dalsländska landskapet. En kompis ringer och jag berättar att jag är i Dalsland;

Han: Räkna du träd?

Jag: Ja.

Han: Bra, jag vill ha en redovisning sen.

Jag börjar räkna, ett, två, tre... en triljon eller nått i den stilen. Det är så mycket natur i Dalsland att det är svårt att ta in. Ett uttryck som ibland sägs är att det är svårt att se skogen för alla träd och lite så är det i Dalsland, det är svårt att se Dalsland för alla träd. Genom mitt fönster ser jag mest skog, ängar och sjöar, inte mycket annat. Några enstaka hus ser jag strösslade över stora områden. Det är glesbefolkat i Dalsland.

Många jag har pratat med om Dalsland har nämnt de fula husen, att det är något som de förknippar med Dalsland, fula hus. Malin Palm på Not Quite har startat en blogg där hon tar bilder på olika hus i Dalsland, både fula och fina [8]. Så något visst är det med dessa glest placerade hus. Jag måste säga att jag tycker de flesta husen är intetsägande och utmärker sig varken mer eller mindre, de står där och uppfyller sin funktion, att vara hus, praktiska men inte så mycket mer. Vi är hus som skyddar mot väder och vind (punkt). Kanske är det så att man lägger märke till husen i Dalsland eftersom de är så få? Dalsland har dock inte bara dessa intetsägande hus de har också fantastiskt vackra hus där husets själ avspeglas i fasaden och omgivningen. Där man kan ana en

historia utspelas både utanför och innanför fasaden. Det kan vara hus vars syfte är att vara butik eller bruk, eller så är det ett gammalt trähus med veranda och snickarglädje, oavsett vad husets syfte är så lockar det till en nyfikenhet att ta reda på vilken historia de har att berätta. Och så har vi då de fula husen, husen som tappat sitt uttryck genom misshandel av plåt eller plastfasader, ett praktiskt skal som inte kräver något mer.

Det är dessa hus och denna praktiska läggning som jag tycker representerar Dalslands brukssjäl. Det är inget landskap som stoltserar med prydligt renoverade hus med snidade verandor och små pimpinetta fönsterrutor, det är ett landskap som stoltserar med att var ett brukssamhälle ut i fingerspetsarna. Husen byggs för att skydda mot väder och vind, inte för att vara vackra statussymboler. På gårdsplanen har de sin traktor, sina bilar i olika grad av förfall små verkstäder för att kunna laga det som behöver lagas, funktion före estetik i de flesta fall. Denna funktionalism läser jag även in i de hus jag faktiskt tycker är fina, de är stadiga och inget som man blåser omkull i första taget.

Bilder tagna av Malin Palm på Not Quite. Ta gärna en titt på hennes blog; takecareofdalsland.blogspot.com

22. ÄR JAG FÖRFÖLJD AV ETT BRUDFÖLJE?

Likt pulserande blodådror löper det några stora vägar genom Dalmland. Mellan dessa går slingriga småvägar likt nervtrådar genom samhället som nu är täckta med is och slask. De stora vägarna tar en framåt och genom Dalmland. Det går snabbt och man hinner inte riktigt njuta av landskapet runtomkring sig. Sedan kommer man till samma ställen som knutpunkterna Bengtsfors, Åmål, Mellerud eller ut ur Dalmland. För att komma till världen mellan knutpunkterna i Dalmland måste man bege sig in på dessa oplogade isvägar. Men det är värt lite spänning i vardagen som kickar igång fantasin och den slumrande rallynerven som verkar ligga latent under ytan i mig. Kanske är det dessa slingrande vägar som gör att rally är den största sporten in Dalmland? På smala och hala vägar över Brudfjället skenar min fantasi och ett flertal mordhistorier tar sig form i mitt huvud, till sist är jag så övertygad om att jag kommer stöta på ett lik att jag knappt vågar gå ur bilen. Spår i snön leder fram till det öde torpet. Kanske inbillar jag mig, jag ser inga spår som leder tillbaka från torpet. Är det verkligen någon där? Kan det verkligen vara så att någon har ett verkligt ärende till den övergivna stugan i skogen?

Väl hemma i Göteborg läser jag i boken Äventyret Dalmland – utflykter i tid och rum om Brudfjället där min mordhistoria tar form. Enligt en sägen ska två brudföljen ha träffats uppe på brudfjället och slagsmål ska ha brutit ut, alla dog. De begravdes på varsin sida av vägen under stenrösen, sedan

dess ska alla som passerar kasta en sten på högarna. Inte konstigt att jag fantiserade om mord och spöken på dessa vägar med en så morbida historia bakom sig. Jag kastade dessutom ingen sten och funderar nu över om jag kommer bli hemsökt av brudföljens gästar?

Apropå sägner så fick jag som svar på mitt brev (se bilaga 4) till Dalslänningar en sägen av Monica Åhlund:

Brev 1

Hej

Mitt Dalsland kan vara denna plats vid Steneby kyrka. Ett sommarfoto kanske är roligare, men jag hade inget som var bra, kan ta ett till våren om du vill ha detta.

Mitt stora intresse är hembygden. I min hembygd finns jättegrytorna vid Steneby kyrka. Denna plats är intressant både ur historisk synpunkt och för den som intresserar sig för naturfenomen. Varför byggde man Steneby kyrka just här? Kanske för att det länge varit en plats där man offrat till sina gudar. Jättegrytor är ju lite magiska. Ett tiotal synliga grytor finns i området. En stig med trappor på de brantaste ställena är anlagd. Djupt nere i dalen rinner Stenebyälven. Den rinner mot norr vilket inte är så vanligt. När jättegrytorna en gång bildades för cirka 10.000 år sedan var det tvärtom. Den väldiga isälven rann åt andra hållet, mot kusten.

Min farmors morfar var med och gjorde i ordning stigarna i jättegrytsområdet vid 1800-talets början. Han var då 15-16 år men kunde inte läsa. Han fick hjälpa prästen Anders Hwass att arbeta här och i betalning lärde prästen honom att läsa så att han kunde bli konfirmerad.

När man kommer nedför branten i jättegrytsområdet och ser och hör bruset från älven är det en otrolig upplevelse.

Helst på våren när solen skiner genom den skira grönskan och fåglarna kvittrar. Där nere vid älven ligger den stora jättegrytan som kallas Ingegerds kammare. Den är som en stor nisch i berget.

Det finns en sägen om denna som vi upptäckt har en historisk bakgrund. Vid Gyldenlöwefejden 1679 brändes hela Steneby prästgård av fienden. Strax innan hade prästen Johannes Forsaeus dött och han hade ännu inte begravts. Han hade en dotter som hette Ingeborg. Något år senare förtäljer sägnen att hon hade ett förhållande med en greveson från det närbelägna säteriet Dingelvik. Det bar sig inte bättre än att hon blev med barn. Grevesonen gav sig ut i kriget och tog ingen notis om Ingegerd. Hon födde barnet i lönndom, tog det av daga och begravde det i en klippskreva ovanför den stora jättegrytan. Efter detta blev hon lite konstig och gick omkring i jättegrytsområdet om nätterna. En natt var det dimmigt och hon råkade trampa fel och störtade ner i den stora jättegrytan. Innan hon dog hann hon bekänna sina synder.

När vi för cirka 20 år sedan gjorde en sockenbeskrivning över Steneby hittade vi i domboken Ingegerd Johansdotter. Hon var tillsammans med en man från Havden instämd till tinget för att de bedrivit hor och att hon fött hans barn. Han var en gift man. De hade rymt tillsammans till Norge och vistats i Aremark. Så småningom kom de hem igen och dömdes vid tinget. Mannen som egentligen var från Västergötland blev beordrad att flytta tillbaka dit eller någon annanstans så att

Monicas bild - Ingegerds kammare

inte detta upprepades.

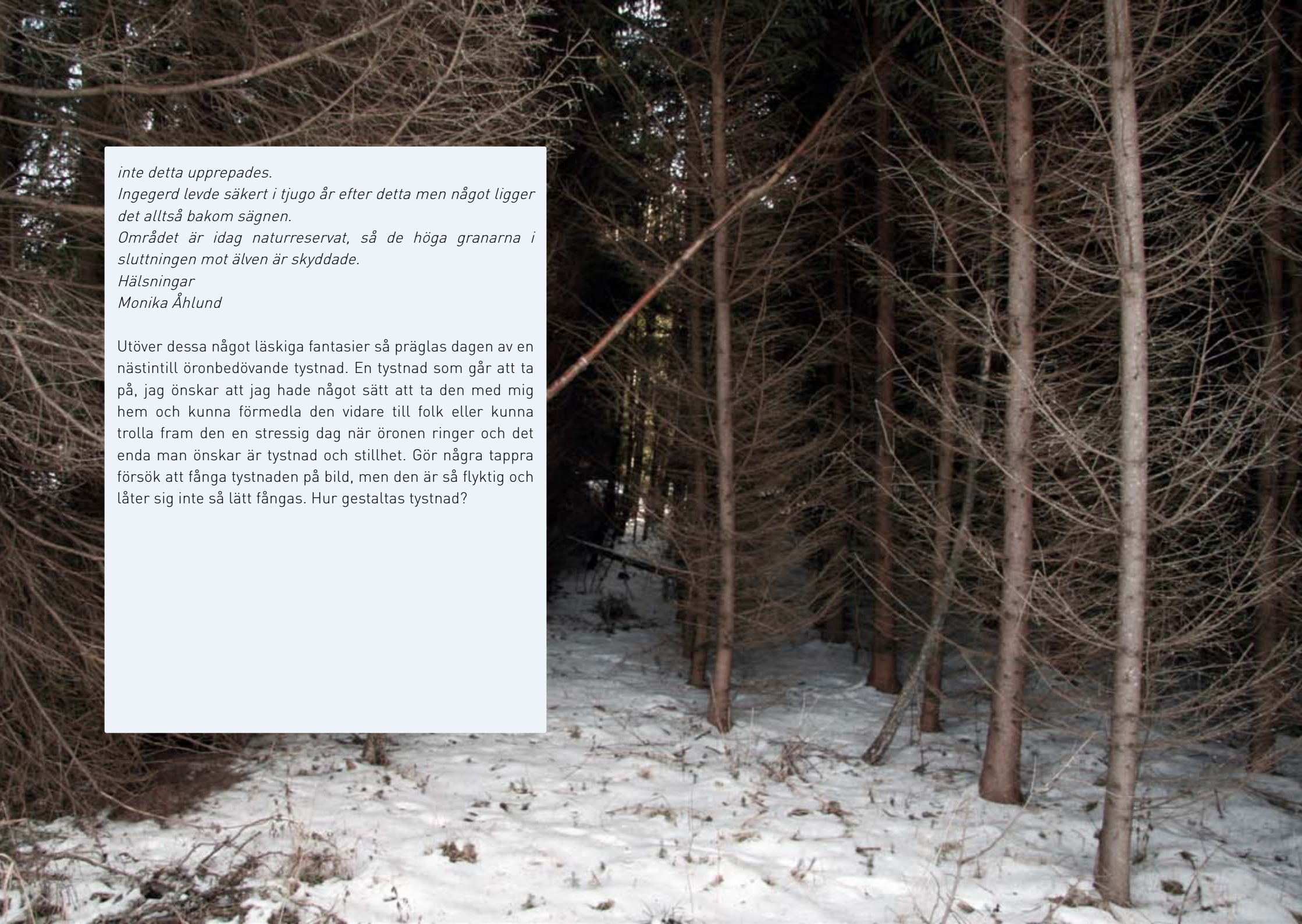
*Ingegerd levde säkert i tjugo år efter detta men något ligger
det alltså bakom säggen.*

*Området är idag naturreservat, så de höga granarna i
sluttningen mot älven är skyddade.*

Hälsningar

Monika Åhlund

Utöver dessa något läskiga fantasier så präglas dagen av en nästintill öronbedövande tystnad. En tystnad som går att ta på, jag önskar att jag hade något sätt att ta den med mig hem och kunna förmedla den vidare till folk eller kunna trolla fram den en stressig dag när öronen ringer och det enda man önskar är tystnad och stillhet. Gör några tappra försök att fånga tystnaden på bild, men den är så flyktig och låter sig inte så lätt fångas. Hur gestaltas tystnad?

23.VENEDIG?

När vägen rätar ut sig och skogen glesnar något ligger Håverud där med det gamla bruket som en central del av samhället. Det är också här Dalslands största turistattraktion finns, akvedukten i Håverud. Akvedukt, akvedukt, akvedukt, akvedukt sägs det tillräckligt många gånger så känns det till sist ganska latinskt. Den italienska byggkonsten har letat sig upp genom Europa till de mörka skogarna i Dalsland. En antik byggkonst som användes för att transportera vatten över hinder såsom dalgångar och andra vattendrag oftast i form av vackra murar. Akvedukten i Dalsland tar båtar på ett säkert sätt över en strid fors. Jag är ganska säker på att detta är det närmsta Italien jag kan komma i Dalsland. Men jag har visst fel. Efter ytterligare några slingriga skogsvägar uppenbarar sig ett förtjusande fallfärdigt stort hus. Det är en gammal såg byggd 1904 som la ner verksamheten 1938. [9] Det är så vackert och ligger precis mittemellan två sjöar som är sammanbundna med en sluss. Jag försöker kika in genom fönstren men allt är igenspiakat eller sitter för högt upp. Det känns på något sätt som om jag står lite vid sidan av och betraktar en olycksplats. Men jag kan inte hjälpa det. Det är ett så vackert hus, vad kan ha hänt för att det ska gå så långt att det nu är bortom all räddning? Jag snokar vidare tills jag återigen får syn på Italien i Dalsland. Genom huset rinner kanalen, det forsar in under huset via ett litet stenalv, och jag kan bara föreställa mig att man på något sätt har utnyttjat vattnets kraft för att driva brukets sågar. Jag imponeras av förmågan att kunna

utnyttja naturens kraft i arbetet. Men samtidigt som jag står där och beundrar en "olycksplats" slår det mig att detta måste vara en plåga för omgivningen att se på varje dag. Det är som att ha ett vrak stående mitt framför sig, något som en gång i tiden var en blomstrande verksamhet står nu här som en relik och påminner om forna glansdagar. Detta är inte det enda förfallna huset i Dalsland. På min resa genom Dalsland har jag sett flera hus som raserats genom tidens gång och verksamheters nedläggning eller förflyttning. De står där alla raserade, som intressanta ärr i samhället. En bit av Dalsland som har blivit brukat tills man inte längre behöver det, eller tills det har tjänat sitt syfte. Nu lämnar man allt detta till ödets makter. Som ett barn som lekt färdigt med sina leksaker, som växt ur Barbie- och bilåldern och börjat intressera sig för andra lekar. Nu ligger de där, övergivna med trassligt hår och med saknade hjul men man har inte hjärta att slänga dem, de var ju ändå favoriteleksaken, trots att dess funktion inte längre är intressant för en.

På två ställen i Dalsland har jag hittat Italien, som ett svar på mitt brev till Dalsland fick jag ett brevsvaret som ytterligare knyter Dalsland till Italien. Brevet är från Lena Grönkvist:

Brev 2

Hej!

Det var svårt att bestämma sig för vad som är mitt Dalsland, det finns ju så mycket. Men jag fastnade för det här:

Mitt Dalsland finns i koncentrat på ön där jag bor, "Öa" i Dals Långed. Det är ett dalsländskt brukssamhälle i miniatyr, med disponentvilla, arbetarlängor, slussvaktarbostad, kraftverk och fabrik som har sitt ursprung i Långeds gamla pappersbruk. Mitt eget hus innehöll bostäder för "salsmästaren" och verkmästare på bruket och ingenjören bodde i en egen villa. Arbetarna bodde i röda hus, tjänstemännen i gula och disponentens villa är vit, i italiensk stil.

Varje hus har sin historia men inget är äldre än c:a 1860. Det var då industrialiseringen av Dalsland började ta fart och slipmassfabriken vid Långedsströmmen kom till.

Ön är omfluten av Dalslands kanal med 4 slussar på ena sidan och strömmen med kraftstation på andra sidan. På sommaren är slussarna fulla av fritidsbåtar och öborna badar och fiskar och tittar på turisterna, alltid lika underhållande. Förr var det fraktbåtar och timmermosor som färdades på kanalen, men då som nu står den för kommunikation med omvärlden.

Lena

Lena Grönlunds bilder
Bonnierska villan - villan i Italiensk stil och Lenas hus

Mustafors hästkosöm fabrik - Venedig?

24. ATT SOVA MED GULDKORN

Bengtsfors, denna metropol som jag en gång i tiden ansåg berika mig med storstadsliv. För sju år sedan ansåg jag att ett ICA, ett Konsum och ett Systembolag kunde förgylla dagen oerhört och på så vis lyckades jag slå sönder den tristess jag ibland upplevde i skogen. Nu har jag svårt att förstå hur jag kunde tycka att det var så spännande att botanisera bland hyllorna på ICA. *Allt handlar om perspektiv Lena*, hör jag en röst eka i mitt huvud. Så är det väl, att perspektiven i livet ändras. Min vardag för sju år sedan berikades av att komma ifrån skolan och det lilla samhället, nu lever jag i en stor stad med massor av utbud och uppskattar den stillheten som en öde skog kan erbjuda istället för den tristess och sömnighet det lilla samhället Bengtsfors erbjuder mig idag. Men trots min ganska kritiska, och jag måste nog erkänna nedvärderande inställning till Bengtsfors så hittar jag guldkorn som gör att min inställning snabbt förändras. Det är det lilla caféet i källaren som säljer Dalsskaka (som en tekaka fast utan kryddor) med den väldigt glada och livfulla expediten som pratar kors och tvärs med alla som är i konditoriet. Det är en stämning som jag rycks med i, plötsligt känns det som om alla sitter och pratar med varandra och deltar i varandras samtal. En oerhört social och familjär stämning råder utan att vi känner varandra. Mitt andra guldkornsställe är biblioteket med den lite roliga detaljen att de lånar ut gångstavar. Mitt tredje guldställe som jag faktiskt är riktigt avundsjuk på är Gårn', fritidsgården i Bengtsfors. Jag önskar att jag

hade haft en sådan fritidsgård att gå till när jag var ung. Där råder en väldigt familjär och varm stämning. Jag blir snabbt inbjuden att sitta ner och ta en kaffe, runt bordet sitter en blandad grupp av fritidsledare och ungdomar, alla deltar i samtalet och min upplevelse är att här tas ungdomarna på stort allvar.

Att det i slutändan handlar om människor och inte av utbudet av aktiviteter är ganska uppenbart. Det är de du omger dig med som gör platsen. Bengtsfors visade sig vara bra på att bjuda in en främling i gemenskapen, och jag kan känna att även om jag inte ser Bengtsfors som en metropol idag känner jag en stor ödmjukhet och en viss avundsjuka på den gemenskap det lilla samhället visade sig bjuda på, om man vill.

25. BINGO!?

Att vandra in på ett ålderdomshem på bingo tid är ingen bra idé om du vill prata med pensionärer. Jag får en kopp kaffi (kaffe på dalsländska) och tar några fina bilder på de entusiastiska bingospelarna. Varm i hjärtat lämnar jag dem efter att studerat deras fullspäckade schema, varje dag en ny aktivitet. Jag undrar om jag också kommer att sitta och spela bingo när jag blir gammal?

26. EN FÄRGAD SAMLING

Varje vecka samlas 40-50 personer för att sticka i Billingsfors, jag tycker att det är otroligt häftigt. Något som kanske vittnar om den gemenskap och drivkraft som faktiskt finns här.

Jag kliver in genom dörrarna på ett gammalt dagis och likt ett dagis ligger det ett sorl och en energi i luften. Väggarna är täckta av hyllor med garn i alla möjliga färger och kvaliteter. Vid borden sitter damer, även de i olika färger och olika åldrar. Jag blir glatt överraskad över uppslutningen och känner mig genast välkomnad i gemenskapen. På schemat idag står nålfiltning. För 50 kronor fick jag mig en två timmar lång lektion i hur ull filtas med en galet vass hullingförsedd nål. För mina 50 kronor fick jag också sitta och lyssna till dessa damer som inte skiljer sig nämnbart ifrån andra damer runt om i Sverige. Kanske lite mer aktiva, kanske lite mer sökande efter gemensamma aktiviteter, eller så är det bara så att jag inte brukar röra mig i samma kretsar som damer av den här kalibern.

27. URGATAN?

Gatan 8 km, vem kan motstå det? Är det gatornas urmoder som ligger där? Är det som urmetern i Paris dit man kan åka och kalibrera sin meter? Det tål definitivt att undersökas. På snöiga, snirkliga och hala vägar genom vacker skog och ängar med gudomlig utsikt väcker jag åter igen rallynerven. Vid en trevägskorsning står skylten Gatan, inget ståhej om någon urgata här inte. Tre fina hus inget mer. Ett av husen ser ut att en gång i tiden ha inhyst en butik, nu ser det mest övergivet och ensamt ut, men på samma gång lite idylliskt. (Ganska typiskt för Dalsland denna dubbelhet, att både vara ensamt och deprimerande men samtidigt också idylliskt, vackert och tryggt.) Vad kan det ha varit för butik som legat här, så långt ifrån allt annat? Och vad kommer namnet Gatan ifrån? Även om Gatan inte erbjuder någon exceptionell gatinsikt så bjuder definitivt resan hit genom skogen och över ängarna på en bit av Dalsland som är magisk. Att åka hit en solig dag precis när solen är på väg ner bakom trädtopparna bjuder på ett färginferno som jag förknippar väldigt starkt med Dalsland.

28. NÅGOT ÄR DET VÄL...

Sågs Gustaf V ha sagt när han under en genomresa med tåg passerade Åmål. (Andersson och Karlsson 2008) Någonstans där sattes tonfallet och stämpeln på Åmål som en tråkig och passiv plats. På senare tid har Åmål även blivit känt som Fucking Åmål, genom Lucas Moodyssons film om två tonårsflickors vardag och tristess i en svensk trångsynt småstad.

Åmål är Dalssländs enda stad. Jag slogs av hur vacker staden är. Precis vid Vänerens kant ligger staden och trycker med många gamla och välbevarade hus. Det är mysigt i Åmål och jag kan tänka mig att det på sommaren måste sjuda av liv här då det ligger en relativt stor hamn för fritidsbåtar mitt i centrum. Nu är staden inte fullt så sjudande och livaktigt. Gågatan kantas av små butiker men många av lokalerna gapar tomma och jag tycker mig ana att fler är på väg att stänga igen. I det lilla centrumet, som tar max 10 minuter att gå igenom om man strosar i lugn takt, ligger det minst 10 frisörsalonger. Måste vara ett populärt yrke i Dalssland. Varje salong verkar också ha flera frisörer och fullt med kunder. Jag gjorde ett försök att spontanklippa mig, men till min förvåning så var varje ställe jag frågade på fullt.

Jag får lite storstadskänsla här, ser till och med en hel del kostymklädda damer och herrar som skyndar fram under lunchtimmen. Jag får uppfattningen att Åmål har släppt bruksmentaliteten något och försöker hitta sig nya vägar att vandra och ta till sig.

29.DJUR OCH NATUR

Natur så långt mitt öga kan se, milsvid med skog, ängar och sjöar. Inget jätteunikt för Dalsland skulle jag vilja säga, vi har natur i Skåne också och i Bohuslän och Småland. Ingenting som direkt kan framvisas som unikt. Men det som jag tycker kan göra naturen väldigt unik är hur man använder sig av den. I Dalsland har man använt naturen till dels järnbruk, pappersbruk och sågverk. I Skåne använder vi naturen till åkermark och matproduktion, i Småland till papper och timmer och Bohuslän till fiske. Det är vackert i Dalsland och det som gör det extra vackert är att det är ett landskap där man faktiskt i långa tider har levt av och brukat sin natur i nära samförstånd med den samma.

De följande tre breven är en hyllning till den Dalsländska naturen.

Brev 3

Hej Lena!

Jag såg ditt upprop först i går. Jag deltog i det allra första seminariet i serien Ur Skog. Jag skulle vilja att man parallellt med projektet att utvinna design ur skogen skall tänka "Ge Skog". 84 procent av Sveiges befolkning lever nu i tätorter. Säkert är det liknande andel i Europas övriga länder. Jag tror därför att potentialen för "Dalsland vilt och vackert" ligger just i detta, vilt och vackert, dvs. att handskas ytterst varsamt med skogen innan den förvandlas till en industri - blir en resurs som kan tömmas. Många unga människor i tätorter har inte en personlig relation till skogen. Den används ofta som ett deltagande element - ett skrämmande väsen - bl.a. i unga filmares produktioner och det är ju dagens unga som skall förhålla sig till skogen i framtiden. Många är idag rädda för skogen och betraktar den som hotfull.

Jag tror därför att Dalslands chans att överleva ligger i möjligheten att visa människor skogen och ge dem möjlighet att skapa en relation till den. Inom denna "upplevelseindustri" finns många arbeten att skapa. Annars riskerar vi att skogsindustrin tar ut allt mer, att vindkraftindustrin breder ut sig med stora konsekvenser för skogslandskapet. Låt inte den dalsländska skogen bli en vara - låt den vara!

Hälsningar Elisabeth

Elisabeths bilder

Brev 4

Hej Lena

Jag var på biblioteket i Långed för Boklådan och fick reda på ditt arbete. Jag blev direkt intresserad och känner att jag hade trots allt tur, två dagar tillgodo. Jag arbetar precis med en utställning om Varg och tänkte att det skulle vara mitt bidrag. Jag är engagerad i ämnet då det är inflammerat med två parter, ja eller nej till varg i våra trakter. Jag har besök av vargen där jag bor, strax utanför Dals Långed. Sett den och hört den yla. Den har en viktig plats i ekosystemet. Jag är inte rädd för den. Det finns ingen rädsla för nej-sidan heller, som jag ser det. Läser man av deras kroppsspråk i deras argumentering gömmer sig snarare en besatthet än av rädsla.

Min utställning är tänkt som forum som besökare till diskussion, reflektion, få tid till att lyssna på olika argument. Utställningens namn tänkte jag skulle vara texten till min bild jag önskar bidra med. Vargen visar sina tänder för att den är i försvar..

*Man ser inte skogen för alla vargar
eller*

Man ser inte vargen för alla jägare

Vänligen

Marianne Nordal

Brev 5

Hej Lena

Här kommer mitt bidrag (om än lite sent) till "Dalslands själ, ur mitt perspektiv sett. Jag älskar Dalslands natur, då naturen alltid betytt mycket i mitt liv. Här finns det som tilltalar mig mest av allt. (Som svampkonsulent och svampfärgare kanske det inte är så konstigt)

"DALSLANDS SJÄL" (Den första bilden representerar bäst min känsla för Dalslands själ) Det var bl.a. skogen som drog mig till Dalsland. Skogen har en själ som för mig är så påtaglig. Här finns dessutom vackra kulturlandskap med skogar, berg och sjöar och allt dessutom på en liten yta. I naturen finner man överallt spår av tidigare generationer och svunna tider, vilket är spännande i sig. Skogen finns nära inpå knutarna hela året, då jag är bosatt i Fengersfors. VINTERN erbjuder stora möjligheter till skidåkning i skog och backar och långfärdsskridskofärder på sjöarna. VÅREN med vandringar och den återkommande kärleken till allt som växer och frodas. SOMMAR ger möjlighet till bad, paddling & vandringar. SENSOMMAR & HÖST ger många upplevelser i skogen då de är rika på svamp och bär. Svampen använder jag sedan till mat, pappersframställning, färger till garn och siden samt pigment till mitt bildskapande. Stillhet, lugn och tystnad i samklang med alla naturljud är för mig det mest givande i detta landskap. Att dessutom få bo i en bygd där det ges möjlighet till samhörighet med trevliga, enkla & varma människor, BÄTTRE KAN DET KNAPPAST BLI!

Hälsningar

Liza Johansson

PS. Garnerna på bilden är färgad med svamp och bilden av en karljohan är målad med pigment framställda ur svamp DS.

30. FRAGMENT AV EN SJÄL - EN MASKIN SOM KRÄVER SAMARBETE

Jag kan tänka mig att Dalsland är något helt annat på sommaren, det är säkert ett landskap som sjuder av liv och rörelse. Jag har åkt runt i flera timmar i jakt på ett öppet ställe för att få en kopp kaffe. Från 10 på morgonen har jag kört och nu är klockan tre - jag har ännu inte fått något kaffe. Däremot har jag kanske hittat fragment av Dalslands själ. Ett samhälle som lever i och av den natur det blivit tilldelat. De brukar allt de har runt sig tills det faller i bitar. Bitar likt irriterande skärvor i samhället vilka jag upplever som hindrande i det energiflöde som behövs vid uppstart av nya idéer. Någonstans på vägen har man fastnat i bruksmentaliteten och har svårt att bryta sig loss. Men det är också något jag upplever som vackert och beundransvärt, att betrakta tingen runt omkring sig som ting som ska användas och brukas.

De mänskliga mötena känns som oerhört viktiga i Dalsland och har högre prioritet än den materiella statusen som på många håll i samhället prioriteras minst lika högt, ibland högre än de mänskliga mötena. Det råder en ganska stor gemenskap i Dalsland, om det är de små samhällena som för folk samman eller om det är bruksmentaliteten som gör det är svårt att säga. Min teori är att den Dalssländska gemenskapen föddes under brukssamhället då man arbetade sida vid sida vid maskiner som krävde ett fungerande och nära samarbete för att ingen skulle skada sig, maskiner går sönder eller försinka produktionen. Denna kraft finns kvar i Dalsland än i dag, man verkar ta hand om varandra. Kanske

är det just därför Not Quite växer sig större och stadigare varje år. Kanske är det därför det är i Dalsland ett stickcafé kan dra 50 personer varje vecka. Kanske är det just därför ett projekt som Ur Skog skulle kunna fungera utmärkt om de tog fasta på den gamla bruksmentaliteten, lyfte in den Dalssländska själen med allt från rally, sägner, bruk, samarbete och konsthantverk. Lyckas de förena dessa olika världar i ett varumärke som lyfter upp det som gör Dalsland till just Dalsland, tror jag att Ur Skog har alla möjligheter att lyckas etablera sig på marknaden och fullfölja sin vision om att placera Dalsland på kartan och med det skapa nya arbetstillfällen. Detta gäller naturligtvis inte enbart för Ur Skog. Den Dalssländska identiteten måste också förankras i de Dalssländska kommunerna, som i dagläget tyvärr tycks arbeta mer mot än med varandra. Kanske är det också en rest från det gamla brukssamhället. Kommunerna tycks värna om sin egen skog och hellre hugger ner grannkommunens, på samma sätt som de gamla brukspatronerna såg till sitt eget bruks bästa. Om de kan lyckas ändra den inställningen, vilket många med mig är överens om är nödvändigt, så tror jag att de inom en snar framtid kan ha ett landskap som ligger i framkant i innovativt tänkande inom samhällplanering. Börja se Dalsland som en komplicerad maskin där alla måste samarbeta.

REFERENSLISTA

Andersson Gunder, Karlsson Lena (2008) Äventyret
Dalsland – utflykter i tid och rum, Stockholm: Carlsson
Bokförlag

Axenbrant Emma, Dennisdotter Emma, (2008) Storytelling:
ett effektivt marknadsföringsgrepp Malmö: Liber

Ek Richard, Hultman Johan (2007) Plats som produkt: Lund,
Studentlitteratur

Ghilardi Lia (2001) Cultural planning and cultural diversity,
research position paper 4, Tony Bennet (Red.). Differing
diversities, Cultural policy and cultural diversity. (s.123-135)
Strasbourg: Council of Europe

Hatch Mary Jo, Schultz Majken, (2008) Taking brand
initiative: how companies can align strategy, culture and
identity through corporate branding San Fransisco: Jossey-
Bass

Häger Björn, (2007) Intervjuteknik Stockholm, Liber

Johansen Erik Nissen, Mossberg Lena (2006)
Storytelling; Marknadsföring i upplevelseindustrin, Lund:
Studentlitteratur

Johnson, Anders, (2008) Fånga platsen: Guide till Sveriges
företagsamma
historia, (s.44-51), Stockholm: SNS

Karlsson David, (2010) En kulturutredning: pengar konst
och politik Göteborg: Glänta Produktion

Lindkvist, Månsson och Bergman (2010) Att hitta platsens
själ, Cultural planning i Kronobergslän, L. Lindeborg & L.
Lindkvist (Red.). Kulturens kraft (s.68-93). Stockholm: SNS
förlag.

Propp Vladimir (1968) Morphology of the folktale, Austin:
University of Texas Press

INTERNETKÄLLOR

[1] <http://www.amal.se/page/22086/search.htm?search=kommunfakta&sp=1> (besökt 29/3-2011)

[1] <http://www.bengtsfors.se/page/22253/search.htm?search=kommunfakta&sp=1> (besökt 29/3-2011)

[1] <http://www.dalsed.se/page/23173/search.htm?search=kommunfakta&sp=1> (besökt 29/3-2011)

[1] <http://www.fargelanda.se/page/19507/search.htm?search=kommunfakta&sp=1> (besökt 29/3-2011)

[1] <http://www.mellerud.se/page/56186/search.htm?search=kommunfakta&sp=1> (besökt 29/3-2011)

[2] <http://urskogdalsland.blogspot.com/> (besökt 20/1-2011)

[3] <http://plato.stanford.edu/entries/mead/#IMe> (besökt 16/2-2011)

[4] www.googleartproject.com (besökt 9/5-2011)

[5] <http://www.treehotel.se/sv/start> (besökt 3/5-2011)

- [6] <http://www.designcouncil.org.uk/designprocess> (besökt 2/5-2012)
- [7] <http://www.dalsland.nu/pages/default.asp?SectionID=2357> (besökt 25/1-2011)
- [8] takecareofdalsland.blogspot.com
- [9] http://www.bebyggelseregistret.raa.se/cocoon/bbr/byggnad/sammanfattning_historik_desc.html?byggnad_id=21000001029713
- [10] <http://www.hagfors.se/om-hagfors-kommun> (besökt 29/3-2011)
- [11] <http://www.hallsberg.se/kommunochpolitik/statistik/kommunfakta2010.4.7b3909d4128cf2ad1a38000379.html> (besökt 29/3-2011)
- [12] http://www.hultsfred.se/templates/Page____1300.aspx (besökt 29/3-2011)
- [13] <http://www.lessebo.se/Om-Lessebo-kommun/Ekonomi--statistik/Statistik.aspx> (besökt 29/3-2011)
- [14] <http://www.norberg.se/sv/norbergs-kommun/fakta> (besökt 29/3-2011)
- [15] <http://www.pajala.se/mun/pajala/www.nsf/searchpage?open&query=kommunfakta> (besökt 29/3-2011)
- [16] <http://www.bengtsforsutveckling.nu/page/27116/affarsidevision.htm> (besökt 27/3-2011)

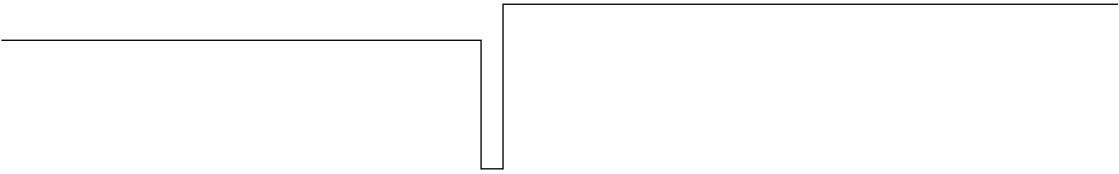

ISLAND

B I L A G O R

Bilaga 1

Kommunfakta

Åmål 2009 [1]	Bengtsfors 2009 [1]	Hultsfred 2009 [11]	Hallsberg 2009 [14]
Folkmängd: 12434	Folkmängd: 9841	Folkmängd: 13855	Folkmängd: 15235
Folkökning: -65	Folkökning: -56	Folkökning: -89	Folkökning: -29
Födda: 106	Födda: 82	Födda: 109	Födda: 149
Döda: 171	Döda: 138	Döda: 198	Döda: 178
Inflyttade: 478	Inflyttade: 466	Inflyttade: 757	Inflyttade: 796
Utflyttade: 523	Utflyttade: 465	Utflyttade: 859	Utflyttade: 787
Kommunens yta: 484 kvkm	Kommunens yta: 889 kvkm	Kommunens yta: 1127	Kommunens yta: 640 kvkm
Arbetslöshet: 9%	Arbetslöshet: 8%	Arbetslöshet: 8%	Arbetslöshet: 7%
Arbetslöshet hela landet: 6%	Arbetslöshet hela landet: 6%	Arbetslöshet hela landet: 6%	Arbetslösa hela landet: 6%
Mellerud 2009 [1]	Färgelanda 2009 [1]	Lessebo 2009 [12]	Pajala 2009 [15]
Folkmängd: 9261	Folkmängd: 6691	Folkmängd: 8165	Folkmängd: 6309
Folkökning: -51	Folkökning: -19	Folkökning: -23	Folkökning: -103
Födda: 79	Födda: 64	Födda: 73	Födda: 46
Döda: 130	Döda: 83	Döda: 97	Döda: 149
Inflyttade: 363	Inflyttade: 374	Inflyttade: 543	Inflyttade: 202
Utflyttade: 496	Utflyttade: 405	Utflyttade: 439	Utflyttade: 216
Kommunens yta: 515kvkm	Kommunens yta: 593kvkm	Kommunens yta: 415	Kommunens yta: 7917 kvkm
Arbetslöshet: 6%	Arbetslöshet: 7%	Arbetslöshet: 7%	Arbetslöshet: 13%
Arbetslöshet hela landet: 6%	Arbetslöshet hela landet: 6%	Arbetslöshet hela landet: 6%	Arbetslösa hela landet: 6%
Dals-Ed 2007 [1]	Hagfors 2008 [10]	Norberg 2008 [13]	
Folkmängd: 4835	Folkmängd: 12804	Folkmängd: 5730 personer	
Folkökning: -19	Folkökning: -115	Folkökning under året: -19 personer	
Födda: 51	Födda: 79	Födda: 69 personer	
Döda: 70	Döda: 194	Döda: 64 personer	
Inflyttade: 209	Inflyttade: 449	Inflyttade: 283 personer	
Utflyttade: 256	Utflyttade: 523	Utflyttade: 307 personer	
Kommunens yta: 730kvkm	Kommunens yta: 1834 kvkm	Kommunens yta: 421 kvadratkilometer	
Arbetslöshet: 6%	Arbetslöshet: 9%		
Arbetslöshet hela landet: 5%	Arbetslöshet hela landet: 6%		

Bilaga 2. Enkät svar kultur

Vad tänker du på när jag säger kultur? Vad är kultur för dig?

1. Jag tänker på att det är beteenden och händelser som människan skapar kring sig beroende på uppväxtmiljö och den tid man lever i, sociala och ekonomiska förutsättningar. Mer konkret tänker jag nog på teater, film, konst, design, men också olika etniska bakgrunder, religion, grupper av människor.

Kultur för mig är något som skapas och växer fram mellan människor både omedvetet och medvetet.

2. OJ - Det som inte är politik och näringsliv - där folk får och kan uttrycka sig på olika sätt, som människor. Alltså det som gör samhället till ett samhälle och inte en maskin eller en marknad alena.

3. Upplevelser, upplevelser av livet och för livet. Kultur är underhållning och bildning, bildning om människan och det som vi skapar och har skapat.

4. Alla typer av mänskliga avtryck.

5. Teater, dans, musik, kreativitet, konst. Olika sätt att leva på i olika länder beroende på bakgrund, religion, ekonomi m.m. Fritt tänkande, fantasi

6. Något med kvalitet skapat av människor

7. Något man lever för, lever efter, något man blivit uppvuxen med, eller låtit komma till sig, något man är i eller upplever.

8. Teater, poesi, bruna färger och pipiga tanter. Sådant som är för komplicerat och fint för vanliga människor som inte förstår.

Kultur för mig är saker som får hjärnan att arbeta utan att ha religiösa grunder. En form av filosofiskt närmande av frågeställningar. Något som kan behandla alla delar av samhället på ett öppet sätt.

9. Konst, teater, musik, flummiga personer, författare, böcker, bibliotek, museer, politik, pengar, brist på pengar, stipendier, kulturarbetare, utställningar, oförstånd, oförståelse, kulturkrockar, ibland ganska ofunktionellt

Vad det är för mig?

Det är viktigt. Är uppväxt i en familj som värdesatt betydelsen av kultur skulle jag nog säga. Så jag har alltid tyckt att det är en mycket viktig del av samhället. Utan kultur inget samhälle. Men jag tycker det är mycket viktigt att det kommer alla till gagn, bibliotek är en form som gör att kultur (böcker i detta fall) kommer många samhällsgrupper till gagn. Museer likaså. Men det behövs nog helt nya tag och nya former.

Men nu har jag tolkat ordet "kultur" som konstnärligt. Men det kan ju vara en bakteriekultur i filmjolk eller mer etniskt, ex kultur som handlar mer om sättet att leva (indiankultur, samisk kultur, ett lands kultur, "vi kommer från olika kulturer" etc). Så jag tänker på att kultur kan ha så olika betydelser och innebörd med. Men jag gissar att detta handlar om det första begreppet (konstnärliga/samhällsinriktade).

10. Konst, musik, historia i viss mån. teater. opera.

11. Kultur är ett tillfälle att reflektera över vad som egentligen är viktigt och som betyder något för mig. Kultur för mig är det som är så självklart att det inte är förrän det tas från en som man förstått vad det betytt för en.

12. Härligt skapade alster.

Kultur är något individen i varje samhälle uttryckt offentligt. Kultur är också (för mig) ett inlärt agerande/beteende, gemensamt för människor från samma plats.

13. Allt vad man omger sig med t.ex. pennor, smink, litteratur, vänner/facebook, pappor m.m.

14. Musik och konst

15. Samhället, livet, fri

16. Ett väldigt brett begrepp som kan innebära det vanliga med teater, musik, film, litteratur mm men också hur ett samhälle/ ett land/ en arbetsplats mm är konstruerat/organiserat osv

17. Drivkraft och existens

18. Saker som knyter folk samman som har en koppling till det historiska arvet, men ofta är en tolkning av det samtida. Konst, teater, film, dans - finkultur, men också fulkultur som handlar med om arv och miljö det som inte är väl paketerat, händelser, personer, platser som betyder något för en. Att odla och gräva där man står eller stod

19. Något en större mängd människor odlar och förädlar. Allt som jag inte är ensam om att göra.

20. Olika konstarter men även som ett begrepp som en kontext

21. Uttryck för människor.

22. Mänsklig möjlighet till demokratisk utveckling genom möten inom olika genren, socialgrupper och åldrar. Allt intresse som genererar kontakt människor emellan.

23. Kultur är en del av livet, det som definierar människors sätt att leva.

24. Film, teater

25. Ett slags referenssystem av värderingar och arv som varierar mellan olika människor. Traditioner, teater, historia, museer, böcker, musik.

26. All mänsklig aktivitet, eller kanske snarare de sätt vi utför aktiviteter på. Man skulle också kunna ge en något snävar definition och säga att kultur är de kanaler vi har för att uttrycka våra känslor och erfarenheter. Då blir också intagandet/mottagandet av de intrycken kultur. 27. Kultur kan vara så mycket. En stämning/känsla som råder inom ett område eller en grupp av människor. Ett landskap kan vara kultur, hur människan har format ett odlingslandskap. Eller vice versa hur landskapet har påverkat människorna som bor där.

Kultur kan också vara konst, teater, musik och litteratur mm.

Språkbruk och hur man uppträder mot varandra är också kultur.

Jargong.

28. Brunt. Kommun. Tråkigt.

Kultur för mig är något spännande och något som sätter färg på den tråkiga

grå vardagen, men i många fall är det kulturen som är väldigt grå. I alla fall hur man framställer den och formatet som den finns inom.

29. Jag tänker tyvärr i första hand på kommunalt finansierad kulturverksamhet som är ganska tråkig.

30. Kultur är människans bränsle. Utan kultur finns det ingen jag.

31. Olika folks eller gruppers sätt att leva. Med allt vad det innebär av traditioner, musik, konst, lagar och regler.

32. Uttryck, arbete och fritid.

33. Museum, teater, opera, konst

34. Kreativitet, skapande, uttryck. Roligt, utvecklande och spännande. Något som bygger upp och enar oss.

35. Museum. Gallerier. Musik. Hantverk. Egentligen all kreativ praktisk verksamhet från filmklubb till syjuntan. Både på stat o.h kommunal och hobby nivå.

36. Mycket! Allt ifrån opera till wrestling.
Ett uttryck för begåvning, intressen, passion som andra människor tillåts ta del av.

37. Kultur är ett unikt sätt att vara på som man delar med andra. Det kan vara kultur i ett samhälle eller kultur i en organisation, traditioner eller nyskapade rutiner. Kultur kan innehålla eget språk, egna maträtter, egna outtalade regler och känsla av gemenskap. Det kan vara något man tillhör eller där man bidrar med sin egen kultur som individ.

38. Konst, litteratur, musik, teater och film.

39. Folklighet fritid konstnärlighet

40. Film, musik, konst

41. Teater

42. Människor som gör något tillsammans. Behövs för demokratin, det fria ordet. Konst, musik, odling...

43. Idrott, konst, film, musik, vin, uteservering

44. Kultur är människors sätt att leva och därmed också något att identifiera sig med och känna tillhörighet med. Kulturen skapas av människors sätt att vara och deras värderingar. Samtidigt kan man vända på det. Människors sätt att vara och deras värderingar påverkas av deras kultur. Människorna påverkar kulturen och kulturen påverkar människorna och det sker samtidigt. Detta ger att kulturen förändras mycket långsamt. Våra mor och farföräldrars värderingar har skapat den kultur vi tillhör och därför påverkar deras värderingar fortfarande oss.
Sen finns det bakteriekultur också (i yoghurt bla.), jag funderar på om det är samma sak fast för bakterier. Ett sätt för bakterierna sätt att vara och leva.

45. Allt mellan historiska seder, bruk och metoder dvs landskapsdräkter, snickarglädje och brödrecept till digital konst som facebookevents och animation. Det ska nog ha en social betydelse, ett sammanhang för mer än en person och på samma gång en individuell mening.

46. Kultur är sådant som finns i yoghurt, levande bakteriekultur;-)
Kultur är vår, mänsklighetens historia genom tiderna som återspeglas i omgivningen överallt omkring oss genom litteratur (gammal såväl som ny) konst, gammal som ny den likaså, musik, dans, mänsklig kreativitet, subkulturer såsom typiskt brukar nämnas hip hop-kulturen men även en mindre "kultur" som kan finnas på en arbetsplats, i en stad, en stadsdel osv. En sammanfattning vet jag inte om jag skulle våga mig på, men kan det vara så att kultur är allt där mänskligheten är inblandad i - på gott och ont. Lätt att förväxlas med begrepp som kulturtant.... finkultur.... Icke, förstås att förglömma även dessa kategorier av kultur. En del av ett kulturarv och en kulturmiljö det också.

47. Konst, teater, museer, musik.
Kultur är olika upplevelser för öga näsa och mun.
Kultur kan också vara regions präglad t.ex. mexikansk kultur eller skånsk kultur.

48. Fotboll

49. Kultur för mig är ganska likt tradition. Ett lands eller plats kultur bygger på tradition. Kulturarv så att säga. Kultur kan vara allt från mat och musik till dialekt och seder.

50. Färger, Mönster på Textil tänker jag på. (Får en bild i huvudet på en indisk kvinna klädd i mönstrad typisk dräkt i rött, som går upp lite som en sjal på huvudet.)
Trafik, och hur hektiskt det kan vara i många andra kulturer, hur smutsigt och dammigt det kan vara (varmare länder). Det är ofta en mycket större risk att leva - hur orättvist det är. Fattigdom
Kultur är inte något man väljer själv om man inte föds i välstånd. I sverige kan kultur vara att välja att leva på ett särskilt sätt (ex så miljömedvetet som möjligt), men dessa val finns inte hos större delen av befolkningen i världen. Man kan gå in i mikronivå i kultur, precis som vi kan dela in kultur i olika nationaliteter och en enda - mänskligheten på jorden.
-Det tänker jag på.

51. Kultur är människor, hur man lever sitt liv, vilka grundläggande värderingar man har, men också lustiga folkdanser och knätoffsar. Kultur kanske är sådant man gör och tycker fast man inte riktigt vet varför?

52. Film, litteratur, dans, teater, den s.k. finkulturen är det första som dyker upp i mitt huvud. Men för mig är kulturen så mycket mer när jag tänker vidare. Det är KITTET mellan olika saker, kan vara livsstil, alla fritidsaktiviteter, företagskultur?

Vad är en kulturresurs?

1. Vet ej, kanske något som främjar kultur, typ museum, teatrar, fritidsgårdar, pedagoger.
2. Något eller någon som stödjer människor att få uttrycka sig.

3. Osäker?! En historia som kan föras vidare genom ett verk kanske, eller en gammal människa som själv kan föra vidare kunskapen om vårt arv.
4. Ingen aning. Antagligen ett sätt att annektera kulturen med management-språk...
5. Kanske....Resurser man behöver för att kunna utöva något kulturellt såsom pengar, material, lokaler osv.
6. En kompetens som är tillgänglig
7. Hmm, det var jag inte!
8. Människor som är öppna med sig själva och kan hjälpa en i att vara kreativ och uttrycksfull mot andra... kanske. olika instanser som skolor och museer kanske...
9. Ingen aning. Att det finns människor som har kunskaper/utbildning inom kulturområdet? Att ett samhälle har människor med olika etnisk och kulturell bakgrund? Jag gissar :)
10. En teater
11. En kulturresurs är något som spiller över i olika verksamheter. Allt från skapande av jobb till bidragande av friluftsverksamhet och så vidare. Ett mervärde skapas.
12. En summa pengar att sponsra kulturarbetare med
13. En vara eller en händelse, som innehåller stoff till en berättelse, inte bara ekonomisk resurs.
14. T.ex. en nationalpark
15. Ekonomi, människor
16. En resurs inom kulturen :-)
17. Fånga ord tänk ut något bättre,
18. Någon som bär på en kunskap , något som är av betydelse för flera eller något som berättar en historia från förr som beskriver ett sammanhang och pekar in i framtiden
19. Ett incitament för att odla och förädla.
20. Ngt berikande som ger en input till ngt
21. Något som människor lätt kan ta del av.
22. Intressepunkter och mötesplatser, olikheter och konflikter, evenemang med utgångspunkter i allt från stort till smått där olika människors uttryck kommer upp till ytan.
Människan i sig själv.
23. Alla människor som finns i ett samhälle
24. Budget och lokaler för kulturaktiviteter.
25. Man har tillgång till människor med olika bakgrunder och kulturer vilket ger flera olika perspektiv.
Det kan väl också vara att tex. en stad har mycket att attrahera turister med, som kopplar an till en eller flera historiskt viktiga punkter?
Kanske medel att investera i kultur på olika sätt?
26. En möjlighet att delta i kulturlivet. Både att å ena sidan ta in kultur, som

- på ett bibliotek eller på en teater, men också möjligheten att utöva den, som i musikskolan, en skrifvarverkstad, målarateljéer etc.
27. En anda av kreativitet och möjligheter.
28. Uhh, svår fråga.
Antar att det är en tillgång som kulturen har som gör att den kan få finnas mer.
Eller så är det resurs som samhället har i form av kultur..?
29. Ingen aning.
30. Antingen en person som jobbar med kultur och inspirerar andra till att göra det eller så är det en plats typ teater.
31. Det kan vara museum, en plats historisk. Gamla föremål samt gamla foto och filmer.
32. Något som finns i landskapet.
33. Ingen aning?
34. Har faktiskt ingen aning. Samhällets kulturresurser kan väl vara alla de ideella föreningar som utvecklar konst, teater, musik, dans etc. Krafter som påverkar samhället på ett positivt sätt.
35. För mig kan det vara något eller någon som bedriver. Skapar eller undervisar och erbjuder människor kulturella upplevelser och möte med dessa.
36. En eller flera PERSONER som ger uttryck för begåvning, intressen, passion och som låter andra människor ta del av denna/dessa.
Det kan också vara en PRODUKT av en eller flera personer som ger uttryck för begåvning, intressen, passion som lever vidare långt längre än personerna i fråga. Byggnader, konstverk, parker etc.
Jag tycker också att en TRADITION kan vara en kulturresurs.
Egentligen kan nog det mesta ses som en kulturresurs beroende på hur man väljer att se på saker och ting...
37. Det kan vara ingredienser man inhämtar från kulturen: sånger, lekar, matlagning, utomhusaktiviteter, naturens möjligheter, samspel mellan människor.
38. Ett ställe där kultur kan skapas.
39. Något unikt för en specifik plats
40. Något/någon som bidrar till kultur
41. Att ha tillgång till kultur
42. Något, någon med talang och möjligheter.
43. Något som gör ovan nämnda saker möjligt. Till exempel en hockeyrink eller spolad is på ett torg.
44. Allt som skapar den lokala kulturen:
Byggnader, beteenden, dialekter, idrott, lek, mat osv.
Ju mer unik en resurs är för just den platsen eller den gruppen människor, ju mer utmärker den dess kultur.
45. En möjlighet för gammal etablerad och ny kultur att rymmas och samsas?

Bilaga 3. Enkät svar Dalsland

46. En kulturresurs för mig känns som något som kan något kulturellt betingat som kan bidra positivt med något till något. I detta fallet förmodligen Dalsland t.ex. något som kan bidra positivt genom att locka och sälja för att öka turismen eller till invånarna i landskapet, ett ökat inflyttande, ett ökat intresse och positiv bild av landskapet i fråga. Skulle kunna vara något som "ale stenar..." Hällristningar. Typiska danser. Midsommarfirande. Forsränning. sådant tänker jag på.

47. Det har jag aldrig tänkt på förr. Men det skulle jag nog säga är något som inte direkt är vad man traditionellt menar med konst, teater, dans eller musik. Det kan väl vara en människa eller ett objekt. Som tillför kulturen något extra. En svår fråga och ett lite svårt ord kulturresurs. Kanske en dalahäst, fast det är väl mer ett trademark än en kulturresurs. Svårt det där mittbena.

48. Vet inte

49. Kulturresurs är den del av kulturen som man kan göra om till något som man kan få vinst utav. Behöver inte nödvändigtvis vara ekonomisk vinst, en kulturresurs hade även kunnat hjälpa platsen på annat vis, så som att locka fler besökare och medborgare.

50. En resurs låter positivt. För att ta tillvara på dessa resurser bör inte olika kulturer hålla så hårt på sina traditioner, utan istället lära av varann. Ta "bra" saker från olika och slå ihop till ett. En kulturresurs här kan vara en del av ett sätt att leva, t.ex. hur maten odlas.

Samtidigt så skulle det vara oerhört tråkigt om alla skulle leva likadant. Men inte tråkigt om alla skulle ha det lika bra. Kultur, internetkultur, att vi borde ta tillvara på internet, så länge vi har chansen. Länder som inte censurerar allt för mycket, sverige tex, borde verkligen ta chansen! Att kunna samla människor, internet har gjort det möjligt att göra någonting, och den chansen kan tas ifrån oss.

51. Ett ord som någon kommunalnisse hittat på för att få pengar att ge arbetslösa som målar korgar men om man jämför med ordet naturresurs som ju är typ skog och mineraler och sånt så borde ju människor vara kulturresurser?

52. En slags historisk resa låter det som.

Vad tänker du på när jag säger Dalsland?

1. Kanotpaddling, musik, vackra smala hus, natur.
2. Skog och ängar, landsbygd
3. Sommarstuga
4. På stugan som jag och min fru lånade när vi var unga, vid en liten sjö - härliga sommarveckor.
5. Dalkullar, folklöre, skog och natur. Sjöar.
6. "Bönner" unga killar med epatraktorer och brylkräm. passage mellan Västra Götaland och Värmland.
7. Stenebyskolan
8. Litet landskap, tråkiga E 45:an, Mellerud, Åmål och motorsågsskulpturer
9. Skogsbruk och ett genomfartslän
10. Ärtemarks hattar
11. Fucking Åmål...
12. Vacker natur, skog, vattendrag, små orter, slingriga vägar och Steneby
13. Stenebyskolan
14. Vatten, skogar, steneby, pizza, svamp, dragspel och solsken.
15. Stenebyskolan, skog och vatten. Lugnt och vackert.
16. Dalsland kanal, typiskt sverige, lite kupperad terräng, skog, stugor och gårdar, nästan norrland?, nära mitten av sverige?
17. Gröna skogar.
18. Båtar i små kanaler
19. Transportsträckan mellan hem och hem.
20. Dalsland?
21. SKOG
22. Hem, skog, hästar, tonåring, växa upp, sjöar, träd. vackert.
23. Skog och dalahästar
24. 50 000 människor, grönt, glittrande vatten, kantareller, dåliga vägar, TORP
25. Min släkt, delar av den kommer därifrån, från Skåpafors.
26. Skog, Lång transportsträcka för att ta sig vidare, Steneby
27. Skog och landet och torp
28. Dalarna, vilket är fel.
29. Akvedukter, vacker natur.
30. Skog och Natur
31. Vatten och paddling , natur, litet ödsligt. Dalslands kanal.
32. Skog, sjöar, allmoget, fattigdom, sommar, blåbär, kantareller, myggor, bad i insjö
33. Åmål och en kanal
34. Dalarna?
35. Akvedukt, folktomt, Fucking Åmål, rolig dialekt
36. Norrland. Högt upp i Sverige i alla fall. Snö, kullar och skog.
37. Skog, Dalslandskanal och Stenebyskolan

38. Vacker natur, paddling, "överlevande hippies", ödegårdar, vilda västern, alternativ livsstil, 50-talskänsla, loppmarknader, levnadskonstärer, glesbyggdsbidrag

39. Ett litet landskap

40. Skog

41. Värmland. Vänern

42. Akvedukt. Fucking Åmål. Ronjafilmen.

43. Vatten, skogar och grusvägar.

44. Litet landskap i Götaland. Åmål

45. Skogar, sjöar, Bengtsfors. Varma sommarkvällar, älgar och "ursvenska" invånare. Hursvagnar, tältande och vandrare.

46. Jag tänker på den "vatten" bro som går under vattenbro som är under vägbron, vet inte vad stället heter. Sen så tänker jag på natur, skog, sjö, Med andra ord - lugn o ro.

47. Västkustenresor

48. Att man talar med en särskild dialekt

51. Avfolkningsbygd, tät skog och nedlagda bruk. Vackert om sommaren dock.

52. Skog.berg.pappersbruk. Småorts ångest. Stenebyskolan. Fabriks samhälle. Not quite. .sömnigt.

53. Skog, Dalarna(?) isåfall dalahästar. Ful dialekt?

54. SkogTue,

55. Åmål

56. Små röda hus och svenska fiskar!

57. Vatten, mygg, kurbits, dalablå färg, helylle...lite pråktigt sådär.

58. Ett Sverige i miniatyr. Fullt med billiga loppisar. Smala Sussie, Fucking Åmål o Bröllopsfotografen. Min kompis Frida, landet, kul dialekt.

59. Dalslands kanal, skog, vargar, vildmark, arbetslöshet, glesbygd, Fri.

60. Som Värmland, men mindre. Fucking jävla kuk Åmål. Grön skog.

61. Urskog...kanske för att du inlett med det, annars skulle jag nog sagt skog. Dalsland, var det filmen Masjävlar...eller nej det var ju Dalarna.

62. Norrland i miniatyr. Höga berg och djupa dalar som bildar sjöar. Vackert och mystiskt med tjock skog och svarta vatten. På sommaren har jag sett att många paddlar kanot och cyklar dressin. Tyska scouter och andra lydiga tyska ungdomar med barska gruppledare.

63. Skogen, naturen, lugnet och stillheten. Berg och dalar. Stenebyskolan, Dals länged. Tristess, Dit längtan och bort längtan. Hantverk. Tyngd.

64. Kulturbygd, bruksmentalitet, skog, Not quite, Dalslands museum, Stenebyskolan, kreativitet, möjligheter, överlevnad

65. Dalahästar, även om jag vet att det är Dalarna

66. Grillen i Skåpafors, kyrkan som är inklämd bakom en fabrik, Fucking Åmål, mörka sjöar och Ronja rövardotter-skog.

67. Gunde Svan. och dialekten

68. Sjöar

69. Del av Sverige och hantverk

70. Blandar ihop det med Dalarna, löjlig dialekt, gamla möbler, stora skåp, skog, natur, sjöar, små städer

71. Blandar ihop det med Dalarna!!! Och det tänker jag på, annars vet jag ärligt knappt var det ligger eller hur det ser ut.

72. Skog

73. Åmål

74. Dalarna konstigt nog, även fast jag vet att det inte ligger där. Men det borde det ju nästan göra.

75. Dalar, Skogar, Sjöar och slingrande vägar. Lo, Varg och Älg. = Jag tänker på natur. En glesbygd på "bästa" läge. Mellan Göteborg och Oslo - Att jag vill dit och paddla kanot på sommaren.

76. Bönder, kramsnus, röda torp med vita knutar, djupa skogar, fågelkvitter, vilda djur, öppna fält, en hemlig oas

77. Skog, låter som att det finns en del dalar också.

78. Kan inte komma på något alls!

79. Anmärkningsvärt: ALLA jag träffat på därifrån säger aldrig att de är från en stad - vilket resten av Sveriges befolkning gör - utan "jag är från Dalsland". Det är vad jag först kommer att tänka på.

80. Jag hör dalmål, ser svenska faluröda hus och skog.

81. Min pappa som kom från Färgelanda.

82. Jeg blir varm i hjertet. Jeg tenker på villmarken og alle dyrene som bor der, i de store skogene, med alle vannene. Jeg tenker på det vakre kulturlandskapet med spor av menneskets arbeide; tilpasset landskapet på en ydmyk måte. Frisk luft, klare tjern. Jeg tenker på vandringer i skogen, å ha øyeblikkontakt med elg, se ulvespor, finne tiurlort i stien om våren, høre lomen og se den dukke opp fra vannet med et kull unger. Jeg tenker på de smale veiene som følger landskapet, At det er et landskap man må værne om og beskytte. At Dalsland en en liten hemmelig juvel.

83. Dalar , vyer , sjöar , berg

84. Litet landskap i Sverige som många inte vet särskilt mycket om, som ett Sverige i miniatyr

85. Min gård

86. Lite tillbaka till ett svunnet Sverige ett litet landskap gömt bakom Vänern men nu när jag bor här tänker jag på mångfalden det vackra varierade landskapet med berg och gömda dalar, slättland och Vänern som är så fin och Dalslandstugor

87. En del av Sverige som man inte så ofta besöker, men det upplevs som ett vackert kuperat landskap.

Vad vet du om Dalsland? Vad är din bild av Dalsland?

1. Min bild är svårt att få jobb .ganska ödligt ,
2. Vet inget alls faktiskt. Det är ett litet landskap. Jordbruk, bördigt.
3. Som Värmland ungefär
4. Jag tänker jag på Mellerud - med det lilla "raggartorget" - och på alla gårdar med gamla "jänkebilar" på gårdsplanen. På den inte så "bördiga" bygden, slitna övergivna hus. Och på skogarna. Och det kalla vattnet vid "vita sannar". Secondhand överallt, och små skyltar om pensionat och zimmer.
5. Jag vet nog ingenting, har. Sjukt dålig koll på landskap. Min bild är som på frågan ovan.
6. Inget, förutom geografisk placering. Vet att Mellerud ligger där och att en "skämt?" -tagline är hårda bud i Mellerud. De har även haft flest pizzerior per invånare i Sverige(sant elr ej?)
7. Bergigt, vackert, lite off, ofta strömavbrott, hög arbetslöshet men även stort regionalpolitiskt engagemang
8. Att Åmål är enda staden, att vita sannar (??) (lång strand nära Mellerud). Att Göta kanal ska finnas där någonstans
9. Det ligger lite "mitt i mellan allt". Finns inte något direkt större samhälle. Lite utkonkurrerat av Bohuslän/ V. Götaland och Värmland som båda har sin historia och sina säregna drag.
10. Litet, vackert, vattendrag
11. Gränsar till Norge, Åmål enda stad
12. Jag vet att det finns/funnits massa "fabriker"/verk, kan det vara timmer? (Trä något) Hantverk, Så finns det en hel del konstnärs gillen/gallerier. Man får snö om vintern=
Stenebyskolan ligger där=)
13. Skog, vatten. Väldigt vackert, men väldigt lång ifrån allt annat
14. En liten kommun med två poliser och mycket skog. de spelade in delar av Ronja där och Stenebyskolan ligger där. Det är vacker och skiftande landskap med bra fiske och mycket natur. Människorna som är födda där känns uttråkade och reserverade. det känns ofta fattigt och kämpande. Raggare och traktorer.
15. Jag gick två år på Stenebyskolan så den delen har jag ganska bra koll på. Annars verkar det vara mycket folk som flyttar där ifrån, industrier stängs ner o.s.v., trist för framtiden.
16. Ingenting i princip, se ovan (det jag tror jag vet är Dalslands kanal och att det är ett landskap norrut men ganska nära mitten av Sverige)
Min bild av Dalsland blir ju som ovan då. Och ganska mycket ser jag framför mig människor som bor i Dalsland ute i byar och på landet och suckar djupt och blir irriterade över att en Göteborgare inte vet ett skit om Dalsland, den bilden får jag när jag tänker "Dalsland"... Vet ingen stad i Dalsland. Detta är pinsamt.
17. Jag vet i princip ingenting om Dalsland dessvärre.
18. Ingenting

19. Tänker att det är som Värmland, där jag kommer ifrån. Lite tröttare kanske. Många små orter som jag önskar skulle få blomma igen.
20. Har ingen bild av Dalsland. Tänker närmast Dalarna.
21. Bra loppisar och Steneby!
22. Vacker natur, inga städer. Jag vet mycket om södra Dalsland då jag växte upp där.
23. Inte mycket. mycket natur? någonstans i mitten av sverige
24. Min bild av Dalsland är lite samma sak som ovanstående fråga. Jag tänker på Sveriges minsta landskap, kanaler, paddling, vackert men övergivet, Fucking Åmål
25. Ett paradiset om man tycker om småskalighet, vänlig natur, nöjer sig med en utmärkt thairestaurang och Falkholst.
26. Mycket och vacker natur, lite människor.
27. Skogslandskap, lite White trashigt, och kufigt, Stenebyskolan, Halmenshus, vackert vid sidan om vägen, Not Quite
28. Billiga hus
29. Väldigt lite på rak arm. Vet inte ens var det ligger.
30. Min bild av Dalsland är naturen, vattnet och skogen. Vet inte så mycket specifikt mer än att akvedukterna finns och att de används än i dag.
31. Bra Friluftsområde
32. Som ovan
33. Har tillbringat alla mina barndomssomrar i Dalsland. Jag älskar den Dalsländska naturen, men jag skulle aldrig vilja bo där året om, då min bild är att det är långt till storstaden, låg utbildningsnivå och hör arbetslöshet.
34. Där finns inga större orter.
35. Åmål ligger ju i Dalsland. I övrigt har jag inga kunskaper. Knappt hört talas om det sedan geografin i grundskolan.
36. Inte mycket, det är väl akvedukten och Steneby. Min bild är att det inte finns mycket mer där heller, ett par tre städer kanske.
37. Vet inget om Dalsland. Samma som ovan
38. Jag vet inte så mycket mer än ovanstående
39. En hel del. Min bild av Dalsland är övervägande positiv men det vilar också ett deprimerande skimmer över hela Dalsland, folkhemmet som försvann nedlagd industri, konstgjord andning.
40. Jag vet faktiskt ingenting om Dalsland. Skäms lite.
41. Skog
42. Gemyttlig. Speciell dialekt, liksom mycket. Väldigt Svenskt. Härdads dräkter, folkdans.
43. Inte mycket alls. Har ingen bild av Dalsland, förutom associationerna i fråga 1
44. Jag vet inte så mycket om Dalsland egentligen. Men den bild jag har av Dalsland är det karakteriserar skönhet och "det ursvenska" mer än vad Dalarna eller Småland någonsin kan bli.
45. Natur, inga större städer

46. Mysiga små städer. Gamla skogsbrukssamhällen, mycket djur och natur.
47. Vet inte så jättemycket, än det jag nämnde ovan. Ju, europaväg E 45 åker igenom hela Dalsland. och att den ligger vid sjö Väneren.
48. I princip ingenting. Åker igenom där när jag åker till kusten, Strömstad, Grebbestad etc.
49. Inte så mycket ... Dala hästen :)
50. Dals ed och Bengtsfors... vad gör man där? Kör bil och äter korv. Med bröd. Super gör man ju också såklart. Har man familj så bor man i ett gult hus från -72, heltäckningsmatta i källaren. brun. Uppstoppade djurhuvuden pryder vardagsrummet. En stor älg, jättemånga rådjur. Men där äter man bara om det kommer riktigt fint besök, men det gör det sällan. Det skulle i så fall vara prästen som kommer förbi när någon fyller jämt. Troligtvis 60. Frysbox snarare än vanlig frys, vedeldad panna och en cheva i garaget. Bilen är ett hobbyprojekt för vinterns mörka kvällar. Farsan är förman på bruket, mor jobbar inom vården. Barnen flyttar efter studenten till Karlstad för att söka lyckan och jobben
51. Att det är ensligt med små nedlagda bruksorter. Det finns inga större städer. Konstnärs tätt. Enda turist mål är Halmenshus.
52. Inte mycket. mest att det är skog. Inga större städer jag vill besöka. Verkar rofylt och svamplockarvänligt.
53. Väldigt lite, det känns som ett landskap som kommer lite i skymundan av Värmland, jämtland och dalarna. lite anonymt sådär
54. Vet var det ligger geografiskt. Inte så mycket mer.
55. Ett naturrikt område där jag kan tänka mig att det inte är så stor inflyttning. Men de som bor där är stolta över sitt ursprung och kultur.
56. Ligger till vänster om Stockholm.
57. Fint landskap, härlig dialekt, billiga loppisar, mycket självmord?
58. Vackert, efterblivet, misskött, dåligt självförtroende, isolerat, spännande, bör upptäckas, vildmark, vilda djur i massor, rik flora, fågelmarker
59. Stor sjö med fin skärgård. Jag vet att Ed ligger där för jag har pluggat med en kille därifrån. Sen kommer den unga nätpokerstjärnan från Dalsland. Jag känner några som pluggat på Steneby och det sägs att även killar i bockskägg får ligga där eftersom det är ett överskott på kvinnor i 25-årsåldern. Det finns inte så mycket annat att göra än att flörta med varandra.
Jag gjorde lumpen med en kille från Åmål han sa att alla från Säffle hatar Åmålsbor och tvärt om. Galenskaparna har en sketch som heter Dalsland-avsnitt 10 000, från Himla många program. Det är en kul parodi på Dallas.
60. Vet inte mycket, bilden är lugn och vacker, fridfull.
Småstadskänsla, vanliga riktiga människor (till skillnad mot välpaketerade storstadsmänniskor).
61. Vacker avfolkningsbyggd. Undrar alltid vad folk jobbar med när jag passerar städer och samhällen i detta landskap. Det ser ju ändå ut som om det bor en hel del folk där.

62. Sveriges vildmark, Bruks samhälle. Hantverk och tradition.
63. En slags ny förväntan om att man kan själv. Den gamla bruksmentaliteten att någon ska komma och "rädda" situationen verkar lösas upp. Finns mycket folk som vill massor och nu börjar våga.
64. Ingenting, inte ens var det ligger
65. Hög arbetslöshet, stor utflyttning till Norge. Hög medelålder och låg utbildningsnivå.
66. Dalahästen. Typiska gamla Sverige. Skog.
67. Fin natur, Fucking Åmål
68. Inget
69. Inte så mycket, mycket skog.
70. Se ovan, knätoffsar och fiolspel..... vilket antagligen är fel...
71. Vet ingenting
72. Mkt skog, små bruksamhällen som ser döda ut när man köra igenom
73. Jag vet faktiskt ingenting om Dalsland. Och då är jag helt ärlig. Jag vet knappt vart det ligger (fast nu har jag googlat så nu vet jag).
74. Jag vet vart det ligger på kartan. (många som tror det ligger långt norrut), hur miljön ser ut, och att det finns fina vargar i skogen. Dalsland har problem med en minskad och ökad ålder på befolkning, där av minskade skatteintäkter. Jag känner till att Åmål, Mellerud och Bengtsfors ligger i Dalsland. Tågtrafik: Mellerud - Göteborg, Åmål - Stockholm.
Kan vara knepigt att ta sig till, tar lång tid, och många byten om man ska till tex Dals Långed.
75. Jag vet att Dalsland har en utbredd lantbrukarkultur med lantbruksgymnasier etc. Jag vet också att många småstäder i Dalsland har drabbats av att banker etc. lagts ner vilket lett till en viss bitterhet. Jag vet också att Dalslänningarna är sociala men ibland fåordiga. Kanske inte helt olika Norrlänningarna? Jag vet att man super mycket, gillar raggarbilar och dansband.
76. Ingenting. jag vet inte om Dalsland finns på riktigt.
77. Vet nästan ingenting om Dalsland.
78. Ett oerhört vackert landskap med mycket skog men också en stor tråkig slätt att köra över på väg till Norge.
79. Jeg vet at Dalsland er et av Sveriges minst fylker. At det kanskje er litt stigmatisert av folk utenfra, folk på landet- folk i byen.
80. Ett landskap med invånare som kan försörja sig med många olika sysslor, överlevare
81. Jag vet att det är otroligt vackert i naturen i Dalsland, och att det händer mycket på kulturområdet där. Folk flyttar från större städer till Dalsland för att jobba med konst och kultur.
82. Ett komprimerat landskap geografiskt. Många naturtyper på liten yta. Mentalitet: förr talade man om "hovsamhet" som ett uttryck för en medveten tillbakadragenhet. Idag har den kanske ibland gått över i provinsialism av det negativa slaget. Det finns plats för människor att leva och reflektera, för de som vill.

83. Vet att det är många små bruksorter ,utbildningsnivån i snitt är låg men landskapet är vackert och omväxlande ,ett Sverige i miniatyr säger man. det är billigt att köpa hus ganska nära till Göteborg och Oslo påminner mig om höga kusten där jag är uppvuxen bor ca 50.000 i Dalsland Åmål enda stad det finns en akvedukt i Håverud många sjöar ,störst yta i % av alla landskap och många har förbindelse ,bra att paddla här, Dalslands kanal finns från Köpmannebro till Norge eller Värmland kanotmaraton anordnas i Bengtsfors och är Sveriges störst och längsta lopp,mm.mm
84. Inte mer än det jag upplevt då jag passerat landskapet på väg till Bohuslän.
85. Min bild är svårt att få jobb . Ganska ödsligt
- 86.Litet landskap som ligger "gömt" bakom Väneren utifrån att jag är uppvuxen i mellansverige. Lite anonymt.
87. Skamligt lite. känner ingen där och bara varit på genomresa. Bild, se svaret ovan.

Har du varit där? Vad gjorde du i så fall?

1. Hälsat på vänner, varit i naturen ,lyssnat på musik
2. Nej
3. Hos en kompis släkt
4. Jag ha varit där under ett par sommarveckor när jag var ung. Jag och min fru, då flickvän, lånade en stuga av hennes familj, vid en liten sjö utanför Dalskog.
5. Tror inte det...? Vet inte vilka städer som ligger i Dalsland.
6. På genomfart, spelat fotbollsgolf på Lane Ryr(tror stället heter så), spelat fotboll där när jag var yngre,
7. Besökte Stenebyskolan
8. Åkte igenom, från Karlstad till Göteborg. Ätit på thai-restaurangen i Mellerud, stannade i Brålanda och tankade.
9. Dals Långed, hälsade på vän på Stenebyskolan. Mellerud, vägstopp. Åmål, besök.
10. Ja, gick en kurs i hattillverkning på Steneby
11. Nej
12. Jag har varit dels på klassresa till Åmål (i 6an) Det var ett slags äventyrsresa då vi kunde göra massa frilufsgrejer... Jag har åkt tåg och buss från gbg till Dal Långed 2grr för antagnings intervjuer (så kom jag in på HDK i Gbg)
13. Ja. Min mosters mans mamma bor där så jag har hälsat på. Plockat svamp.
Mitt ex går på Steneby så jag har hälsat på där en hel del också. Plockat svamp.
14. Jag gick på stenebyskolan där.
15. Snickeri på Steneby.
16. Nej det tror jag inte... Men jag skulle vilja åka på Dalslands kanal, är det

- den som bitvis går uppe i rännor? Typ som flumride på Liseberg? :D Men jag tror att Dalsland är fint :)
17. Inte vad jag vet om.
  18. Nej
  19. Transportsträcka som sagt. Har åkt på Dalslands kanal, väldigt fint!
  20. Ingen aning. Det har jag säkert
  21. Nej
  22. Ja bott där i 19 år, har hela släkten där. Min familj bor fortfarande där. Är där flera gånger per år.
  23. Jag vet inte
  24. Ja. Paddlade, köpte hund, passerade på väg till Sälen
  25. semester, jobb, konstnärligt arbete
  26. Jag har hälsat på släkt.
  27. Kört igenom. Konfererat Besökt Stenebyskolan och Halmens hus, Besökt industrier
  28. Har varit där några gånger men inte upplevt att jag just rest till "Dalsland" utan fokus har varit annat
  29. Säkert åkt igenom det.
  30. Semester och genomresor. Besökt olika utflyktsmål, paddlat kanot och campat, plockat bär.
  31. Jag bor där.
  32. Ja paddlat
  33. Se fråga 1
  34. Nej
  35. Jag har aldrig varit i Dalsland.
  36. Nej.
  37. Vet inte om jag varit där. Kanske åkte skidor.
  38. Genomresa
  39. Jag har varit en hel del i Dalsland cyklat och paddlat, vandrat på Kroppefjäll och badat i Väneren, hälsat på vänner. Men oftast har man kanske kört igenom på väg till fjällen.
  40. Tror inte det.
  41. Nej
  42. Ja, varit på semester.
  43. Ja, på husvagnssemester när jag var liten. Kollade in akvedukten
  44. Nej
  45. Nej tror inte jag varit där, passerat kanske
  46. Ja, har varit där ett par gånger. Besökte släkt på deras skogsbruk vid en insjö. Badade, umgicks, solade, plockade blåbär och lingon under vandringar i skogen.
  47. Jag var där i somras vid de tre broarna som jag inte vet vad de heter, sen så åkte vi vidare norr om Mellerud och tältade i skogen vid Väneren.
  48. Som sagt, åkt igenom bara.
  49. Nej
  50. Jag har varit där ett flertal ggr, seglade Dalslands kanal en sommar

faktiskt, trevligt. I somras var jag där igen, en fisk- och dryckesresa. Vi var fulla på sjön. Värden urinerade över relingen och trampade på gasreglaget när han klev i båten igen. Det kunde ha slutat illa men det gick bra. Vi fick ingen fisk.

51. Jag bodde där i fyra år. Gick på Stenebyskolan

52. Nej.

53. Nej, bara rest igenom

54. Nej.

55. Jag har ett minne om när jag var liten och åkte på Dalslands kanal med en båt. Jag var åksjuk redan från bilturen dit, och båtresan tog en hel jävla dag. Det var okej trevligt, det serverades överkokta grönsaker, var molnigt och slussarna tog sin tid. Vid en sluss hade en dal-mas radat upp gäddor på rad, i storleksordning dessutom. Det förgyllde min resa!

56. När jag hör Dalsland så tänker jag på Dalarna, men inser efter en snabb googling att det inte stämmer...skulle gärna radera ovanstående svar men det skulle ju inte hjälpa dig därför får de stå kvar.

Kan inte minnas att jag varit i Dalsland, däremot har jag varit i Dalarna, badat och blivit biten av både mygg och en vit liten fluffig hund.

57. Har varit där och hälsat på en kompis några gånger. Bl.a. på midsommar Har varit där på loppis, allt mitt porslin är köpt i Dalsland,

58. Bor där.

arbetar.

61. Åkte några varv i nån rondell i Åmål och letade efter inspelningsplatser från Fucking Åmål. Jag har säkert spela hockey i nån ishall i Dalsland också.

62. Nej, tror faktiskt inte det. I så fall bara på ett hastigt kundbesök som säljare.

63. Jag har hälsat på min mamma som hyrt stuga några somrar. Jag tycker som sagt att det är väldigt fint.

Har passerat genom vinterlandskapet på väg till fjällen också men det har oftast varit mörkt ute och ingen riktig känsla har infunnit sig. Jag har bara önskat att komma fram.

Jag brukade följa med min före detta till hans släkt i Bullaretrakten för att plocka svamp och bär. Det mest bestående minnet av detta är älgflugorna som liksom sätter sig fast på huden och kan börja röra på sig framåt kvällen och kittlas. Inte så mysigt alls.

Hans morbror hade ärvt gården efter sina föräldrar och hade boskap inpå knuten som skulle bli kaprifolmärkt kött. De gick där så fridfullt. Han hade också mycket skog och en traktor som var helt datoriserad så vid avverkning var det en robot som mätte, sågade, kvistade, barkade etc. Fascinerade med dåtid och framtid så nära inpå varandra mitt i en skogsglänta. 64. Ja, jag gick på Stenebyskolan i Dalslånged

65. Ja, besökte Dalslands museum, Not Quite, Stenebyskolan och vänner

66. Om jag har varit där så har jag troligen bara passerat

67. Varit på genomresa. Fikat i Skåpafors många gånger.

68. Minns inte, antagligen ja. på genomresa på barndomsresor

69. Yes, paddlade kajak

70. Nej

71. I Dalslånged i två dagar. Intagningsprov till skolan

72. Hälsade på dig!!! Gick i skogen, såg hårdrocksraggare.

73. Har säkert varit där, men kommer inte ihåg...

74. Kört igenom massa gånger

75. Endast på genomresa

76. Har bott i Dalsland (DalsLånged) totalt under 6 terminer. Studerat där i två omgångar, Stenebyskolan.

Hade min häst med mig, så var också ute mycket i skogen.

77. Ja! Varje sommar sedan jag föddes. Spenderade tid i familjens sommarstuga. Mormor var också född och uppvuxen på bondgård i Dalsland.

78. Nej, inte medvetet, jag kan ju ha passerat igenom någon gång. Åker man genom Dalsland när man ska till Oslo från Göteborg? Isåfall har jag åkt igenom, men jag sov nog.

79. Kan inte komma ihåg att jag någonsin varit i Dalsland. Kanske bara passerat igenom med bil.

80. Jag har varit på fantastiska platser längs Vänerens västra strand (vår/sommar). Hälsat på folk som haft stugor där. Jättevackert. Rest genom Dalsland på väg till Trysil (v 7) och då har Dalsland oftast varit ett grått slaskigt landskap.

81. Bara rest genom för flera år sedan och som barn.

82. Jag har varit där och hälsat på släktingar som ung. Jag har åkte igenom flera gånger på väg till Norge. Jag har tittat runt lite runt och bland annat sett akvedukten i Håverud.

83. Jeg har hus i Dalsland. I 1999 kjøpte jeg Sund & Co Landhandel på Norsk side av grensen, og i 2006 kjøpte jeg tidligere Filadelfia i Nössemark i Dalsland. Det endret mitt liv som kunstner på landet, fordi jeg fikk kontakt med mine grannar i Sverige, som jeg opplever som åpne når det gjelder kunst. Der har jeg mitt atelier, og planlegger/drømmer om å starte Nössemarks Konsthall i fremtiden. Jeg deltar på seminar om Ur Skog, Konstvandringen og Nössemarksdagarna. Jeg har arrangert konsert med "Tres Generaciones" i mitt atelier i mai 2007. Har harr åpnet atelier og workshop også hvert år. Jeg har også hatt separatutstilling på Steneby Konsthall i 2008. Skal delta på utstillingen "Blomma" på Dalslands konstmuseum med åpning 12 mai 2011. Jeg går hver dag i skogen i Dalsland. www.linebergseth.com

84. Jag bor här. Så kanske inte så intressant med mina synpunkter?

85. Besökte Not Quite i Fengersfors, en fantastisk plats i Dalsland

86. Jag är född där. Gick första skolåren där. Längtade nog ut som generationer av dalslänningar gjort. Har i vis mån återvänt. Som generationer av dalslänningar också gjort.

87. Första gången åkte jag igenom andra gången flyttade jag hit

88. Ja men endast stannat till i någon tätort t ex Säffle för en lunch eller så.

Bilaga 4. Brev 1

Hej

Jag heter Lena Åhlin och studerar på Högskolan för Design och Konsthantverk vid Göteborgs Universitet, där jag läser en masterutbildning som heter Business & Design. Just nu arbetar jag med mitt masterprojekt och skulle behöva Din hjälp.

Kort beskrivning av projektet

Mitt projekt går kort uttryckt ut på att ta fram en identitet för Dalsland som ska fungera som grund för varumärket Ur Skog. Projektet Ur Skog är initierat av fyrklövern; Dalslands konstmuseum, Not Quite (konstnärskollektiv), Stenebyskolan och Halmens hus. Ur Skog vill uppmuntra till att nya produkter ska tas fram med material hämtat från skogen och ge fler möjlighet till försörjning i Dalsland. Ur Skog vill också stärka varumärket Dalsland och dess profil som Sveriges sydligaste vildmark. Projektgruppen hoppas på att skapa många tvärfackliga samarbeten mellan kultur, näringsliv, organisationer och samhället.

I mitt projekt tar jag utgångspunkt i en metod som kallas Cultural Planning som har blivit en populär metod att använda i kommunutvecklingsprojekt där man kartlägger kulturresurser genom dem som lever i och brukar samhället. Istället för att några få människor på en kommun eller region sitter och funderar ut utvecklingsplaner för samhället så är detta en metod som kommer underifrån, från folks önskemål och berättelser. På det sättet bygger man en stabilare grund för fortsatt arbete med kommunen eller regionen. I detta projekt är det dock inte kommunen som är avsändare utan fyra olika kulturinstitutioner vilket

jag tycket är betydligt mer intressant och ger mig en större möjlighet att friare sammanställa materialet.

Ditt bidrag till mitt projekt

Jag skulle bli väldigt glad om du ville hjälpa mig i mitt materialinsamlade. Jag är på jakt efter Dalslands "själ" och eftersom du är en del av den skulle jag vilja ha din bild av Dalsland. Det kan vara en plats, ett objekt, ett djur, en maträtt, ett uttryck eller någonting annat som du känner är typiskt för ditt Dalsland.

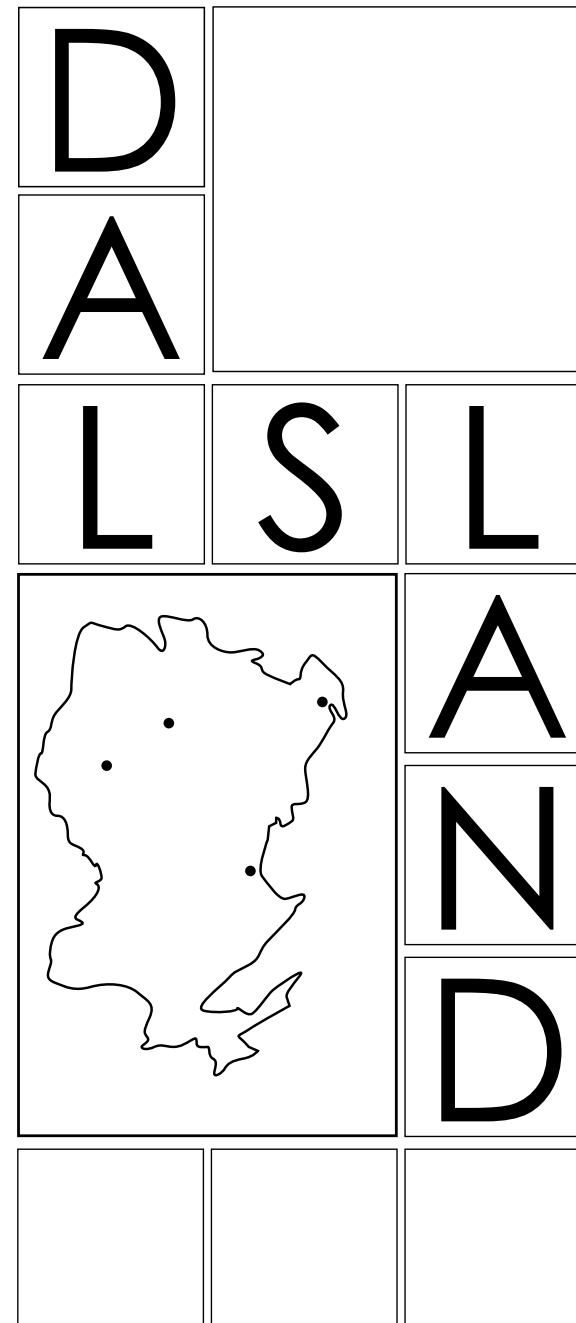
Ta en bild av detta och skriv en kort motivation till ditt Dalsland skriv gärna ner var i Dalsland du bor och ifall du bor i hus eller lägenhet. Det kan vara både positivt och negativt, det viktiga är att det är en ärlig bild du lyfter fram. Maila detta till mig och ge mig ytterligare ett namn och mailadress till en person du tycker jag borde komma i kontakt med. På detta sätt kommer det att växa fram ett träd av personer som förgrenas ut i historier om Dalsland.

Min tanke är att dessa bilder och historier ska samlas i en bok som jag i nuläget kallar Bilder av Dalsland. Jag kommer att ta mig frihet att modifiera bilderna så att det blir ett enhetligt uttryck i boken.

Maila mig: lenaahlin@gmail.com

Tack för hjälpen!

Lena

Bilaga 5. Brev 2

Hej

Jag heter Lena Åhlin och studerar på Högskolan för Design och Konsthantverk vid Göteborgs Universitet, där jag läser en masterutbildning som heter Business & Design. Just nu arbetar jag med mitt masterprojekt och skulle behöva Din hjälp.

Ditt bidrag till mitt projekt

Jag är på jakt efter Dalslands "själ" och eftersom du är en del av den skulle jag vilja ha din bild av Dalsland. Det kan vara en plats, ett objekt, ett djur, en maträtt, ett uttryck eller någonting annat som du känner är typiskt för ditt Dalsland.

Ta en bild av detta och skriv en kort motivation till ditt Dalsland. Det kan vara både positivt och negativt, det viktiga är att det är en ärlig bild du lyfter fram. Maila detta till mig eller mms:a be gärna din kompis, fru/man, flickvän/pojkvän, barn att göra detsamma. Jag blir bara gladare, ju fler bilder jag får in.

Maila mig: lenaahlin@gmail.com

MMS:a mig: 0708-187485

senast 18/4

Kort beskrivning av projektet

Mitt projekt går kort uttryckt ut på att ta fram en identitet för Dalsland, som ska fungera som grund för varumärket Ur Skog. Projektet Ur Skog är initierat av fyrklövern: Dalslands konstmuseum, Not Quite (konstnärskollektiv), Stenebyskolan och Halmens hus. Ur Skog vill uppmuntra till att nya produkter ska tas fram med material hämtat från skogen och ge fler möjlighet till försörjning i Dalsland. Ur Skog vill också stärka varumärket Dalsland och dess profil som Sveriges sydligaste vildmark. Projektgruppen hoppas på att skapa många tvärfackliga samarbeten mellan kultur, näringsliv, organisationer och samhället.

Tack för hjälpen!

Lena

Bilaga 6. Samtal med Åmål

Samtal med personer i Åmål

Expedit på café

Efter att ha bott i Gelesborg ett tag flyttade hon för sex år sedan till Åmål. Från början kommer hon från Ödenäs. Valet att flytta till Dalsland tog hon och hennes sambo då hon väntade sitt första barn. De ansåg att Åmål hade bra barnomsorg och det var det som lockade dit henne det var också närheten till sjukvård, större städer och närheten till naturen.

Något folk inte tänker på säger hon är att Dalsland har en väldigt vacker skärgård i Väneren.

Som barn var hon mycket i Dalsland och har ett speciellt minne av att hon och hennes syster grävde i sanden och hittade blålera. Hon poängterar detta speciellt eftersom hon tycker att man ska utnyttja alla Dalslands naturresurser inte bara skogen. Hon tänker en stund och säger att Dalsland för henne skulle vara en mörkmurrigt mossgrön stickad kofta dekorerad med glasklara vattenkristallspärlor. Hon beskriver Dalsland som ett ljust landskap söderut med sitt jordbruk och mörkmurrigt uppåt med skogar.

Hon gillar Åmål och säger att de har ett rikt föreningsliv där.

"Blev det inte mer än så här" är den stämningen hon tycker råder i Dalsland i stort. Hon menar att det är lite som om luften har gått ur folket. En liten besviken känsla över att brukssamhället är över. Många har svårt att acceptera den nyföretagaranda som råder på många håll. Folk är vana vid att det tar tid och inte vana vid det allt högre tempot i samhället. Hon tycker att hon kan märka stor skillnad i företagsklimatet bara man tar sig lite mer söderut mot Vänersborg eller mot Säfflehället där upplever hon att det är mer driv.

Expedit i butiken

Jag hinner inte mer än presentera mitt projekt och fråga hur det är i Dalsland innan hon utbrister, dåligt, jätte dåligt! Hon säger att produkter som är producerade i Dalsland är svåra att få tag på. Hon har ofta turister inne i hennes butik som vill köpa med sig något som är tillverkat i Dalsland och är typiskt Dalsländskt. Hon suckar och säger att hon inte har något, det ända hon har är honung, inte så ovanligt och svårt att frakta i glasburk.

Hon berättar exalterat om en matmarknad i Grums. Där det är fullt med olika matstånd och flera av Dalslandproducenterna är där och säljer närproducerade produkter. Men de flesta har en för liten produktion för att hon ska kunna få köpa och sälja i sin butik. Hon menar att marknaden för närproducerat och ekologiskt är för liten i Dalsland och är osäker på om det skulle fungera att sälja närproducerat och ekologiskt.

Hon hade gärna sett att Åmål kunde anordna en liknande marknad som den i Grums. Hon berättar om olika marknader/ mässor som kommunen har försökt sig på men att de inte riktigt förstår hur de ska göra och därför inte riktigt når

D A L S L A N D

hela vägen fram. Hon var med på en sådan mäs­sa en gång och fick då stå bredvid begravningsentreprenören. Inte alls sär­skilt kul tyckte hon, vem går på mäs­sa för att först köpa lite te och sedan en kista?! Hon suckar igen och säger att kommu­nen är tungarbetad, de kör på i samma gamla hjulspår och vill inte lyssna på företagen i kommu­nen. Hon har försökt påverka flera gånger men blir hela tiden motarbetad nu har hon tröttnat på att ens försöka påverka. Hon tycker det borde vara bättre samarbete mellan kommu­nerna i Dal­slands och mellan företagen. Fler borde samarbeta och kommu­nen borde underlätta för företagen, "Det ser ju inte så roligt ut med alla de tomma lokalerna runt om i staden". Hon har själv tillsammans med några andra butiker i Åmål startat upp ett samarbete där de anordnar gemensamma kvällar och skraddarsyr en helkväll för sina kunder.

Varje år har Åmål en stor bluesfestival på sommaren, då blomstarr hela samhället upp. Hit kommer folk från hela världen för att se stora artister och det är världens fest. Hon tycker att kommu­nen under denna vecka borde underlätta för företagen i Åmål, sista året ville hon parkera en gammal pickup utanför butiken där hon skulle sälja några av sina produkter ifrån, för att tillståndet skulle gå igenom var hon tvungen att springa hos kommu­nen och polisen minst fem gånger.

Fritidsledaren för tjejverket i ungdomshuset Huset - kvinna

Tjejverket är en av de aktiviteter som Huset erbjuder sina ungdomar. Hit kommer tjejer och lagar mat ihop, bakar och pysslar med olika saker. Det är väldigt varierande hur många tjejer som kommer hit.

Ledaren för tjejverket flyttade hit till Åmål som 8 åring och har bott här från och till i 42 år nu. Det var kärleken som drog henne tillbaka till Dal­sland, hade det inte varit för den hade hon gärna bott i en större stad. Hon tycker Åmål är lagom stort som förälder, men som yrkeskvinna tycker hon det är begränsande, det finns inga utvecklingsmöjligheter och lever ständigt med hotet om att fritidsverksamheten kan läggas ned. Hon tycker kommu­nerna borde samarbeta mer över gränserna så att fritidsverksamheten kan utvecklas ytterligare. Hon tycker att Åmåls kommuns samarbete med Säffle är märkligt och hon förstår inte varför man inte kan börja samarbete inom landskapet innan man sträcker sin utåt. Hon tycker att det är toppstyrt och att kommu­nen inte bryr sig om vad invånarna tycker.

Hon gillar det geografiska läget på Åmål det är nära till Karlstad, Göteborg och Oslo.

Fritidsledare i ungdomshuset Huset – man

Blev adopterad ifrån Sri Lanka och kom till Åmål fem månader gammal. Han tycker det är en fin stad, speciellt på sommaren. Tycker att det är en fördel att det är en liten stad och gillar att man träffar folk man känner när man är ute i staden. Han har bott i Göteborg ett tag men gillade inte det så mycket eftersom

det var så stort och man nästan aldrig sprang på någon som man kände.

Han tycker att musiklivet i Dal­sland är bra och berättar om Bluesfestivalen i Åmål, han tror det är Europas största eller om det var Skandinaviens största, han kommer inte ihåg.

Precis bredvid Huset ligger musikhuset med replokaler för olika band. Han spelar själv i två band, trummor i ett metallband och gitarr i ett punkband. Han säger att det är mycket metall i Dal­slands och att det förr var en stor metallfestival i Dals Långed.

Han är medlem i en förening som heter Vidundret som jobbar med att dra igång mer aktiviteter i Åmål, de håller nu på att planera några klubbkvällar med inriktning på mycket musik.

Han tycker att kommu­nen har blivit bättre på att respondera på folks idéer, bland annat så är det uppe på förslag att de ska bygga en skatepark i Åmål eftersom de andra har blivit antingen nedlagda eller upplagda. De har också startat ett ungdomsråd i Åmål som är aktivt. Till ungdomshuset kommer ca 40 ungdomar per kväll.

Han säger att en typisk dal­slänning är trevlig, öppen och tillbakalutad. Han är den första jag mött i Dal­sland som har en övergripande positiv syn på Dal­sland.

Expedit butik

Hon är född och uppvuxen i Dal­sland och bor nu i Laxaby mellan Åmål och Bengtsfors. För henne är Dal­sland skog och vatten, naturen är viktig. Hon har ett stort konstintresse vilket hon också menar att andra Dal­slänningar har, det är alltid mycket folk ute när det är konstrunda.

Det bästa med Dal­sland är tryggheten och hon vill verkligen inte flytta ifrån Dal­sland. Hon tycker att det är bra med förbindelser härifrån om man vill göra besök i någon storstad.

Hon tycker att dal­slänningen kan vara svår att komma in på livet speciellt i Åmål.

Hon är med i ett nätverk som heter Såfiorna som är ett nätverk av kvinnliga företagare i Åmål och Säffle och tycker det känns väldigt tryggt och bra. Hon tycker att kommu­nen inte är så engagerad som den borde vara. Borde bry sig om sina företagare lite mer än vad de gör. De tär så tråkigt med alla de tomma lokalerna säger hon.

Hon tycker väldigt mycket om Not Quite och beundrar drivet och energin som finns där, hon tycker det borde smitta av sig på hela Dal­sland.

Fyra tjejer på tjejverket

Jag kommer in i en annan värld här, en värld jag kanske inte direkt hade kunnat tro att jag skulle hitta i Dal­sland men som jag absolut hoppas finna. Det är fyra tjejer extremt intresserade av den Japanska kulturen. Detta blev ett samtal som inte handlade så mycket om Dal­sland utan om dessa tjejers vardag. En av tjejerna brukar ha en stil som kallas Decora, när jag var där hade

Bilaga 7. Intervju med kommun

hon inte den stilen, man orkar inte varje dag säger hon. Men hon visar en bild på sig själv i telefonen och jag kan mycket väl förstå att hon inte orkar styla sig själv varje dag, hon är översållad av hårspänne och sminkad på ett mycket speciellt sätt. Supercoolt och jag får en känsla av att hon är ganska ensam i Dalsland att vara just decora. De andra tjejerna har en mer punk killig stil men man andra fortfarande att det är från manga kulturen inspirationen är hämtad. De berättar att de läser manga serier på nätet eftersom biblioteket i Åmål har ett så begränsat utbud och de har redan läst deras serier. Det som imponerar mest på mig är att de har lärt sig japanska genom att titta på japansk tecknad film. Så fort de får tillfälle pratar de japanska med varandra. Det är inte bara japansk kultur som lockar även Korea lockar och en av tjejerna tittar dagligen på koreanska romantiska serier på nätet.

Jag hade en fördom om Dalsland och landsbygden, att den inte alls var lika med i utvecklingen men efter detta möte med dessa tjejer känner jag mig extremt ödmjuk och jag känner mig inte alls lika stortstads klok och världsvan. Börjar tro att personer på landsbygden faktiskt är mer insatta i sina intressen än vad vi stadsbor är, vi har så många val och blir hela tiden bombarderade av nya saker. Dessa tjejer levde för sin manga det var det som lockade, de surfade på nätet efter manga och japansk kultur och brydde sig egentligen inte så mycket om vad som hände i Åmål. Deras värld var på nätet och därför levde de i en ocean av möjligheter.

En annan fördom jag hade om landsbygden var att alla skulle spela World of Warcraft (WOW), det är mest populärt bland gymnasieelever.

Intervju 1

Det bästa med Dalsland är naturen. Hon har bott i Dalsland i 30 år.

Det som hon vill förbättra med Dalsland är turismen, bättre marknadsföring behövs och fler Hotell. Ser också gärna att man bygger en simhall i Färgelanda, nu har de den närmsta simhallen fem mil bort i Mellerud. Naturligtvis också bättre kommunikationer.

Hon menar att de olika turistbyråerna samarbetar bra, även om marknadsföringen utåt skulle kunna vara bättre.

Samarbetet med de övriga fem kommunerna inte så bra som önskat. Hon menar att Färgelanda på grund av sitt geografiska läge har lättare att samarbeta med Uddevalla och Göteborgs kommun. De vänder sig hellre ditåt.

För att få folk att flytta till kommunen så bygger de en hel del nya bostäder på attraktiva lägen nere vid vattnet.

Det stora problemet är att det inte går så bra för de industrier som finns kvar. Färgelanda har länge varit centrum för bilkomponentstillverkning och det finns fortfarande kvar en fabrik men det går nog inte så bra för den just nu tror personen.

När jag ber personen beskriva Dalslänningens mentalitet så fnittrar personen lite och säger att det kan personen inte göra eftersom den är inflyttad, ännu bättre tycker jag, då har du ju ett utomstående perspektiv på Dalslänningen. Personen beskriver då dalslänningen som introvert och tystlåten.

Intervju 2

Kommer från början från Göteborg men har bott i Dalsland i 21 år. Anledningen till varför hon flyttade till Dalsland var för naturen. Det hon tycker är bra med Dalsland är att det är så små kommuner, det är korta beslutsvägar säger hon. Det är också ett Sverige i miniatyr vilket hon tycker är fint. Men här finns mycket att utveckla. Infrastrukturen är bedrövlig, här finns tack och lov tåg men det är för få avgångar.

Hon säger också att Dalslänningen har svårt att se möjligheter. Kulturnäringen och turistnäringen måste samarbeta bättre. Det är som om de inte förstår att dra nytta av varandra. Att bjuda på sin kunskap och samverka, något fler absolut måste göra i Dalsland.

I sitt yrke har hon alltid ute tentakler efter nya näringar som kan etableras i Dalsland, men då måste vi i kommunen också jobba aktivt med att göra kommunen mer attraktivt, till exempel genom att förbättra skolan. Det är också ett problem att det är låg utbildningsnivå i Dalsland, vi måste jobba aktivt med att få tillbaka ungdomar som flyttar någon annanstans för att utbilda sig säger hon. Vi behöver få dem tillbaka hit till Dalsland. Vi måste se till att hela tiden hålla kontakten med dem som flyttar härifrån och erbjuda dem attraktiva lösningar för att få dem att flytta hem igen.

Kommunerna måste samverka mer med varandra. Vi har visserligen kommunförbundet och Fyrbodalsförbundet men vi måste samverka mer

tillsammans i vissa frågor. Som till exempel hur vi får folk att stanna eller flytta till Dalsland. Vi borde ha en koordinator som samordnar oss i vissa frågor, vi har en kulturkoordinator men det borde finnas en i andra frågor också. Det stora problemet är att de flesta projekt är drivna av bidragspengar, när pengarna är slut dör projekten. Eldsjälar är som tomtebluss, de tar slut.

Vi måste jobba på att skapa starka varumärken för Dalsland. Hon var på ett möte om Dalslands Ring ett enormt projekt som skulle lösa Dalslands alla problem. Ett projekt som går ut på att bygga en motorsportsarena utanför Bäckefors. Det är ett projekt som pågått i åtta år men som dessvärre saknar finansiering. Det är näringslivet som måste skjuta till pengar eftersom kommunerna inte har några. Det är beräknat att det hela kommer kosta ca 500 miljoner. Man talar nu om att bygga det hela etappvis men så är det de som vill göra allt på en gång. Mer marknadsföring för Dalsland och de aktiviteter som finns där.

Intervju 3

Det bästa med Dalsland är att det är gott om plats.

Han tycker det är helt vansinnigt med fem kommuner i ett landskap med 43000 invånare. Han menar att med tiden kommer man vara tvungen att slå samman kommunerna på grund av pengabrist.

Man måste också förbättra infrastrukturen avsevärt, det är en livsavgörande fråga, utan bra förbindelser till Göteborg och Karlstad så är det kört för Dalsland. Den andra livsavgörande frågan för Dalsland är att det måste vara enklare att bygga hus på attraktiv mark. Han menar att med attraktivt boende och bra infrastruktur så kommer även arbetstillfällena till Dalsland.

Det finns i dag ett visst samarbete mellan kommunerna till exempel med turistfrågor och miljöfrågor. Men det som inte finns idag är ett samarbete med näringslivsfrågor, det finns ingen övergripande strategi för nyetablering. Visst möts de och har trevligt men det finns inga konkreta resultat som visar på att de har ett fungerande samarbete. Att fika och ha trevligt tillsammans är inte att samarbeta.

Intervju 4

Han tycker att det bästa med Dalsland är den yttre miljön, geografin, landet och vattnet. Det är helt enkelt en ljuvlig natur. Berg, nästan fjäll och dalarna. Det bästa är helt enkelt utseendet.

Vi behöver infrastruktur i Dalsland, för att få folk att flytta hit och kunna vara verksamma. Vi behöver närma oss folk och folk ska kunna närma sig oss, det går inte bara att tala om att man har nära till Göteborg, Oslo och Karlstad vi måste också vara det och enkelt kunna ta sig dit. Visst pågår det samarbete mellan kommunerna med att få till en förbättrad infrastruktur, men det tar ofta stop i regionen eller länsstyrelsen. Hur samarbetet fungerar ser man ju i resultatet av en obefintlig infrastruktur.

Han tycker att det är ett skrämt samarbete mellan kommunerna över lag, man motarbetar oftare varandra än hjälper varandra. Han tror att en hopslagning av kommunerna är oundviklig på sikt om nu inte trenden bryts och fler folk flyttar

hit. Men det verkar vara en ny urbaniseringsvåg på gång.

Dalsland behöver bli bäst på något. Bygga ett monument, våga vara bäst och tänka stort. Det är lite mycket jantelag här i Dalsland och man är väldigt försiktig. Men företagsam. Det öppnas fler och fler små företag i liten skala, småskalighet symboliserar Dalsland. De företag som ökar mest nu är en och tvåmansbolag inom skogsnäring. Vi vill gärna ha hit mer handels och servicebolag.

Dalslands ring är ett projekt som skulle sätta Dalsland på kartan både nationellt och internationellt, det skulle var väldigt bra för Dalsland att ha något att erbjuda sina turister. I dagsläget är det mesta löst för projektet, detaljplan miljö osv. men det är det finansiella som ännu inte är löst. Eftersom vi är fem små kommuner med begränsad budget kan vi inte finansiera det, om vi hade gått ihop till en kommun hade det kunnat vara annorlunda, men det behövs en stor finansier utifrån.

Vi måste våga satsa mer på turism och arbeta på att förlänga säsongen. Det finns bra ställen i Dalsland som Dalslands aktiviteter men vi behöver bli bättre på att skylta. Mer blinkande lampor om du förstår vad jag menar. Våga visa att vi finns.

Intervju 5

Det bästa med Dalsland är att det finns allt, då menar jag i första hand naturen, vatten och skog. Vi har också ett bra utbud av fritidsaktiviteter.

Jag tycker vi måste bli bättre på att marknadsföra Dalsland ur ett Dalslands perspektiv, vi måste göra en gemensam satsning i kommunerna inte enbart marknadsföra kommun för kommun. Tror inte att det någonsin kommer ske en sammanslagning av de fem kommunerna. Vi har i dagsläget en mängd gemensamma system i och med Dalslands kommunförbund och Dalsland turist AB. Så nä jag tror inte en sammanslagning är aktuell.

Vi har ju också andra naturliga samarbetspartners, Åmål har Säffle där vi redan har en gemensam nämnd i teknik och fritid, vi har också en gemensam soptipp och vi har samma arbetsmarknadsområde. Färgelanda har ett mera naturligt samarbete med Uddevalla, Mellerud med Vänersborg.

Men om man nu samarbetar så mycket med andra kommuner varför är det då aktuellt med en gemensam marknadsföring av Dalsland?

Men det ena utesluter ju inte det andra, om vi har något vi gemensamt kan lyfta upp så kan vi ju marknadsföra det tillsammans. Men ja det är klart att med mindre pengar i de fem kommunerna är ju chansen att vi kan genomföra en sådan satsning inte heller så stor.

Vi i Åmål arbetar på att skapa ett stabilt näringsliv och bygger nya bostäder så att folk vill och kan flytta till Åmål. Folk brukar fråga varför vi bygger nya bostäder när det är jobb vi behöver för att folk ska flytta hit, då brukar jag säga, vilket kom först hönan eller ägget? På samma sätt tror jag att bostäder kan föda jobb.

Bilaga 8. Workshops resultat

Det bästa med Dalsland

Vackra sjöar – alla ungdomar var rörande överens om att de absolut ville ha en sjö i närheten av där de bor. Enbart skog var för stängt och mörkt.

Fiske

Långt te storstan – Här kom en lång och intensiv diskussion om hur hemska Åmål bor är och det förakt som Bengtsfors bor har mot Åmålsbor och vice versa. Viktigt att komma ihåg att detta var dessa ungdomars åsikter.

Höga backe 3 – Här bor en av deltagarna i workshopen, det var dock en av de andra som tyckte detta var det bästa med Dalsland.

Inga rödljus – Ett helt landskap utan rödljus, fascinerade.

Fina flickor

Trevligt folk

Vackra flickor

Underbara djur

Kossor är fina

Älg

Party

Vackra flickor

Sommaren

Capelli

Naturen

Rådjurna utanför Sandras lägenhet

Party

Fritidsgårn

Det sämsta med Dalsland

Tyskar – Många tyska turister på sommaren tydligen, många som köper upp hus och kommer bara någon vecka på sommaren.

Dåligt plogat – Många av ungdomarna åker långa sträckor för att komma till sina vänner eller för t.ex. åka och bowla, med dåliga vägar blir deras rörelsefrihet och fritid väldigt begränsad.

Mycket skog – Klaustrofobiskt och instängt

Inget hav

Åmål

Deutschland

Bengtsgården – Skolan

Sjukpensionerade norskar – tydligen kommer det många och krävande norrmän som tar upp plats och lever på bidrag enligt deltagarna.

Inga fritidsaktiviteter – Bengtfor har en bio och en fritidsgård i övrigt inte så mycket annat. Idrott var inget dessa ungdomar sysslade med. Det gör de mer i Åmål där är det fotbollsfanar och danstjejer. Här spelar man med innebandy om man gör något.

Man får inte sjunga nationalsången

Åmålsfolk

Bengtfor centrum ser ut som koncentrationsläger

Dåligt med jobb

För många norskar

Lärarna på Bengtsgården och Henrik Larsson studierektor

Inget att göra på helgerna

Västtrafik

Bowlinghall (vill ha i B-fors)

Att pizzorna stänger kl 21

Lägga pengar på fel saker t.ex. utvecklingscentrum – Utvecklingscentrum är det hus kommunen har byggt på platsen som enligt ungdomarna var påtänkt för att bygga en bowlinghall och simhall på. Detta är utvecklingscentrum enligt deras hemsida. Bengtfor Utveckling AB driver Bengtfor kommuns näringslivsarbete. Det är oss du tar kontakt med i frågor som rör näringslivet. Vi hjälper till när du vill starta eller utveckla ett företag i vår kommun. Bengtfor Utveckling AB vill hjälpa till att skapa förutsättningar för förnyelse, utveckling och breddning av näringslivet och en positiv samhällsutveckling i Bengtfor kommun. [16]

Enligt ungdomarna var huset populärt det första året, och de säger att det är väll en bra satsning men det finn sju inte så mycket folk i Bengtfor för att de ska kunna driva en bra verksamhet. Bortslösade pengar, hade gett mer till Bengtfor med en bowlinghall eller simhall säger de.

Hur vänder man det dåliga till det bättre – det är alltid svårt att tänka på lösningar som inte bara innebär att man vänder på problemen. Det är enkelt att säga motsatsen till problemen men vad är egentligen kärnan i problemet? Något som vi inte kom fram till under denna workshop, men som ändå är värt att tänka över. Hur löser man dessa problem på riktigt?

Bättre busstider

Fler bussar

Fixa bowlinghall i Bengtfor

Sparka Henrik Larsson

Ta emot mindre sjukpensionerade norskar

Ploga bättre

Byta politiker och få vättiga människor dit

Kommunen lägger mer pengar på ungdomar

Dalslands personlighet om det vore en människa

Trevlig

Lång

Korkad

Dumsnäll

Teknisk – lägger tydligen pengar på onödiga tekniska prylar som
Lagt pengar på fel saker han inte förstår och går snabbt över till de gamla
vanliga prylarna som han är van att använda och vet hur de fungerar.

Gift

Familjekär

Gillar dansband

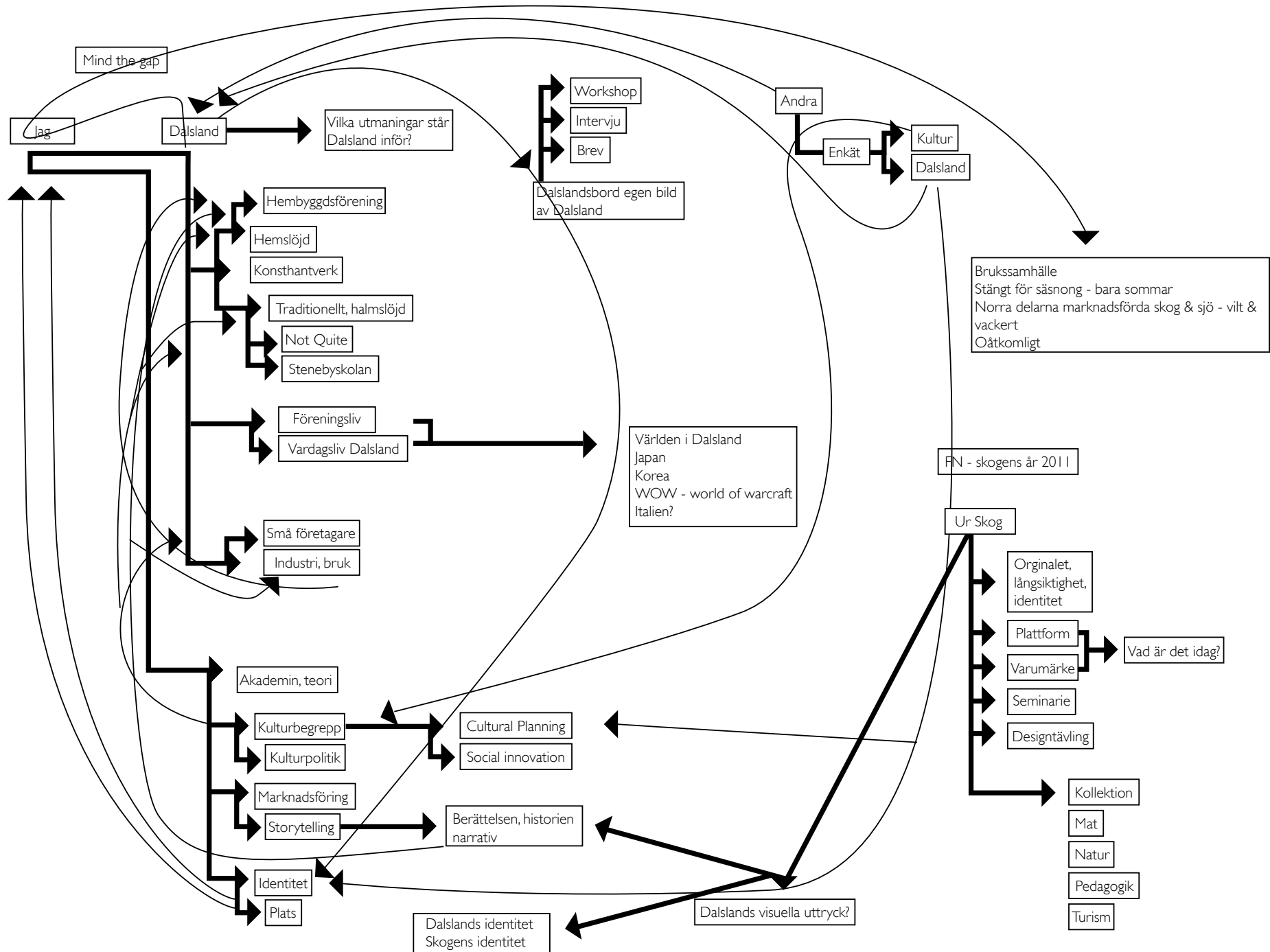
48 år

Industrijobb

Fördomsfull

De konstaterade efter att begrundat sin analys lite att de hade beskrivit en
genomsnittlig pappa i Bengtsfors.

Bilaga 9. Projektkarta

Bilaga 10. Problemträd

Stat

- Bidragsstrategi - bidrag till glesbygden
- Gör det lättare för företag genom t.ex. skatt
- Vad görs för att underlätta för företag geografiskt, infrastruktur.

Trusitbyrå

- Dåligt samarbete mellan turistverksamheter
- Kort säsong - svårt att satsa på något bra & långsiktigt
- Dålig marknadsföring

Dalsland

- Stark jantelag
- Borde slå på stora trumman
- Lågutbildat
- Utflyttning
- Infrastruktur
- Brukssamhälle/menatlitet

Ur Skog

- Vill få Dalsland att förknippas med ett designlandskap
- Stärka Dalslands varumärke
- Bygga eget varumärke

Länsstyrelse

Region

Problematik att förhålla sig til

Fem tidningar

- Gör det svårt att nå ut till hela Dalsland
- Bevakar bara nyheter i sitt närområde.
- Begränsar dalsläningens övergripande intresse för hela landskapet.
- Ger en unik möjlighet till mångfald.
- Samarbetar i vissa frågor.

Fem kommuner

- Obefintligt samarbete
- Enbart vissa frågor
- Motarbetar varandra
- Tävlar om 43000

Min utgångspunkt

Infrastruktur

- Den begränsade infrastrukturen är ett exempel på där samarbetet inte går så bra, även om man säger att man samarbetar.

Dalsland ring

- Ett projekt de fem kommunerna sätter stor tilltro till
- kommer sätta Dalsland på kartan
- Bilkultur
- Manligt, gubbigt

Två kommunförbund

- Dalsland
- Fyrbodalen

Fyrklövern

- Dalslands konstmuseum - Helen Backlund
- Not Quite - Sara Vogel-Rödin Loftman
- Stenebyskolan - Barbro Erlandsson Bratt
- Halmens hus - Johanna Lindman